

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Dagbøger

Peder Jakobsen

skolelærer i Fjeldsted

f. 3-1-1779 - d. 8-9-44

Efterat Skolekommissionerne i Aaret 1814 havde skiftet Formænd, og Midlerne siden til Skolevæsenets, Lærernes og Folkeoplysningens Fremme saa jevnt og smaat ere indskrænkede, da er det ingen ringe Glæde og Fyldestgjørelse for disse Lærere at see, om end ad andre Veie, Folkeoplys store og vigtige Sag atter at komme paa Bane, og finde Talsmænd i hos Statens meest talentfulde og gjæveste Mænd. Vel omtale disse Fædrelandsvenner, der forsmæder Castevæsenets smaalige Bestræbelse, og henstiller sig paa et reent menneskeligt Standpunkt, ikke os Skolelærere, deres Forarbejder, som under utallige Hindringer og Anstrengelser, have bragt den foreliggende Last saa høit iveiret, at de derunder kunne anbringe deres mere kunstige og kraftbesparende Hævtang, den periodiske Presses Frembringelser, men neppe kan det være at formode at disse Mænd med lyst Begreb og skjærpet Blik for Statens Fundamentalpiller, Billighed og Ret, ville ved deres Intervention i denne Kamp, mellem Mørket og Lyset, fortrænge Skolelærerne fra den Ret og Andeel i det Passerede, som de frem for Alle i denne Sag have havt. Thi ihvor meget det end af Døgnen ignoreres, ihvor bestemt det end er at unde Erkjendelsen deraf, saa er det dog Lærerne i Skolerne, som have fremvirket den større Folkeoplysningen.

(15) I et Tidspunkt, som dette, da Stænderforsamlingen forestaar, hvortil de forskjællige Borgerklasser have valgt sine Deputerede, der specielt kjende deres Tarv og Interesser, og ville vide at sørge for at disse blive vedbørlig overveiede; ja da Mængden af Danmarks Indvaanere glæde sig til en bedre Tingenes Orden, til en lysere og skjønnere Periode, da staaer en Stand, som Folket skylder sin nærværende Cultur, som daglig kraftig influerer paa det selv, haabesløs og forladt, overseet og forbigaaet, som hørte den til et andet Folk, og maa overlade til Fremmede og Uvedkommende om de af Menneskjærlighed eller andre Aarsager ville tale et Ord til deres Bedste berøre deres Savn, og nedtrykte Stilling og denne Stand er Danmarks Skolelærerstand. Det er denne talrige Stand, eller Borgerklasse, ikke mindre end 3000 Lærere med Familier, som ikke tør glæde sig til den forestaaende Epoche, som intet haabe og intet vente, som tvende Decarder saa jævnt og smaat have tilbagetrængt, indskrænket og nedsat, at de hverken have Troe eller Tillid mere til, paa de hidtil værende Veie at opnaae deres Ret, som Borger- og Embedsmænd i Staten.

H.H. Provst Birch indtraadte dog i Skl. Interesse og talte deres Sag i ret vel udarbejdet Forslag til deres Kaars Forbedring.

(16)

(⁴/₈ 35)

I dag disputerede J. og jeg om Menneskets Værd til Salighed. Han paastod, at med Hensyn til Gud, da faaer Msk. intet Værd, og i det Tilfælde bliver der ikke andet hos det end Brøde, men dog i større eller mindre Grad; men med Hensyn til Menneskene, da kan det ene faae Værd fremfor det Andet. Han paastod tillige, (hvilket bliver nødvendigt), at Mennesket formaaer og kan det Gode, eller opfylde Morallæren, naar det alv. vil. Christus har bevist det eller opfyldt Loven. Indvendingen: at Ch. havde høiere Aandsevner, eller en guddomligæ Natur end Msk., og derfor ikke kan opstilles som Mønster eller Exempel for dette, undgik han ved at indrømme at han var født Menneske, og hans høiere Evner vare erhvervet efterhaanden, som han skred fremad i Dyd og Indsigt, og kunne for Enhver erholdes, der i Eet og Alt efterligner ham. Men dette indseer Fornuften ikke, det maa troes. Heraf bliver det en Selvfølge, at enhver under den anførte Betingelse maa kunne gjøre Mirakler. Sandt nok det synes, som Apostlernes Mirakelgave eller Gjøren, stadfæste dette; men i saa Fald vare Frue Krudners og Fyrsten af Hohenloes Optrædelse ikke at foragte.- Sværmeriri!

(17)

Efteraaret

(efter det Svenske)

Mel. Et lidet Barn saa lystelig.

Med dunkelt Skin og hastigt Løb
nu Solen fremad skrider,
og hyllet i et Taagesvøb
i Vesten snart nedglider.
Forbi er Aarets fagre Tid;
paa Stormens Vinger dragen hid
til Huus os Kulden kalder;
den sidste Blomst den alt nedslaaer:
og hvor dens Aande barsk fremgaaer
det gule Løv nedfalder. -

(18)

Den nøgne Ager blegner af,
sin gylone Dragt berøvet;
Til Hvile i sin Vintergrav
Naturen gaar bedrøvet.
og over Hav og over Land
saa fjernt han til en bedre Strand
nu Luftens Skarer drage;
og Herren dem sig tager an,
de Vandrende alene han
kan mætte og ledsage,

Men os i selve Vintrens Hjem
vor Fader vil bevare;
han, som saa trygt veileder frem
hin Luftens store Skare.
Ei Kulden os forfærde skal
naar denne skjuler Høi og Dal;
thi Herren vil beskytte
det Tag, hvor Fliden hjemme har
og Naadens Sol skal lyse klar
ned i den Frommes Hytte.

(19)

O Gud! saa snart det Liv hengaaer,
hvorved vi os fortrøste;
o Lær os, at hvad her man faaer,
det skal man hisset høste,
Da Alderdommen angerfrie
velsigne skal vor Ungdomstid,
skjøndt Snee dens Isse maler,
og Livets Høst, som forestaaer,
forvandles blideligt til Vaar,
hvor Solen aldrig daler. -

En Christens Vinding ved sine Kjæres Grave.

(Efter et Thema af Dræsecke)

Mel. Jeg kjender ham, som jeg har overgivet.

Hvad vinder jeg ved mine Kjæres Grave?
Hvi gaaer jeg did saa mangen stille Stund?
De gribe dog ei meer de lagte Stave;
jeg kan ei vække dem af Dødens Blund;
og vil det ei, men dette Hjerte
kan meget Lære der, kan Luttres i sin Smerte.

(20)

Jeg lærte der at elske, som de Rene,
de Salige i Fredens stille Land,
med hvem mig Herren atter vil forene,
naar bort han kalder mig fra Længsels Strand.
og dem, jeg end benoldt hernede,
om dem jeg vil med reen og dobbelt Ømhed frede.

Jeg lærte der at savne uden Klage
og uden Bitterhed, hvad savnes maae;
at være Riig med det jeg har tilbage
om jeg end Meget har bortsvinde saa.
Naar haarde Tab mit Hjerte saarer,
sig lærer der med Haab at smile gjennem Taarer.

Jeg lærer der at døe med rolig Glæde,
naar denne Hytte svag skal synke hen;
med dem, hvis Tab jeg maatte her begræde
jeg veed at Døden samler mig igjen.
O stille Grav! I Verdens Trængsel
du viser blidelig mig Maalet for min Længsel

(21)

Jeg lærer der at søge til min Fader
med barnlig Tillids inderligste Bøn;
og aldrig aldrig meer min Sjæl forlader
det Haab, han kjærlig gav os ved sin Søn.
I ham jeg har de kjære Døde,
og ham allene kan min Smertes Kalk forsøde.

Svanesang

(Efter Ernst Moritz Arndt)

Mel. Jesu! Sjælens lyse Dag.

Gaae nu hen og Grav min Grav!
Endt mit Dagværk er hernen
Jeg fra Verden, Stormens Hav,
gaaer nu hen til Himmelfreden,
hvor jeg smiler sødelig,
didhen Englen vinker mig.

(22)

Gaae nu hen og grav min Grav!
Thi jeg har nu fuldendt Løbet,
lægger ned min Vandrestav;
Aanden vil afryste Svøbet.
Vuggen som modtager mig,
Ei for Qvaler aabner sig.

Froe jeg nu med Svanesang
gaaer fra Jordens dunkle Dale,
Rigdom, Vellyst, Magt og Rang
kan ei Aandens Længsel svale,
kan ei stille Hjertets Savn;
hisset er den trygge Havn.

Far da vel o Jorderig!
Jeg med Fred fra dig vil drage.
I dit Smil var stundom Svig.
i din Jubel ofte Klage;
al din Skjønhed ei bestaaer;
blomstrer falmer og forgaaer.

(23)

Jeg med Tillid hilser dig
Maane, Sol og kjære Stjerne!
Eders Lys ledsager mig,
skjøndt min Vei gaaer i det fjerne;
thi hvad jeg kun skimted' her,
klarere jeg skuer der.

I, som nu i Taarer staae,
farer vel, I Venner kjære.
Skuer mod Guds Himmelblaae!
Trøstens Aand med Eder være
Græder ei. thi Dødens Dag
er en bedre Fødselsdag.

Græder ei, at jeg nu vil
bort fra Taagelandet drage,
fra dets Sumper's Gøgleild,
fra dets Skygger, fra dets Klage,
fra Forfængeligheds Strand
hen til Lysets Færeland.

(24)

Græder ei; thi see jeg veed
vist med hvem jeg mig kan trøste;
det er ham som for mid leed,
og som ogsaa mig forløste
ham, som Tornekronen bar
og nu Livets Krone har.

Græder ei! min Frelser vil
mig i Aandens hjem modtage,
Kjerligheden evig mild,
taler venligt til den Svage:
"Barn gaae til din Fader hen!
Zittrer du for Faderen?"

I Fædrenelandet No 57, 1835, 16 Octob. findes i et
Stykke om Budget, følgende: "Landet har vistnok gode Ressour-
"cer, men det er den sle mme Omstændighed at vore Producter ere
"eensformige og at vi savne mange absolute Nødvendigheder; des-
"uden hører der til rigtigt at benytte de naturlige Hjælpekil-
"der ikke blot Kapitale, men ogsaa Kundskaber, og begge Dele
"savnes i en overordenlig Grad hos det store Flertal af Folket". -

(25) Alle Besparelser, endog i de allervigtigste Ting, ere rosvær-
dige, forudsat, at det hvorpaa der spares, bliver ligevel udført;
men dersom man ved dem standser og hæmmer Saadant, hvis Fremme
havde været større Fordeel end selve Besparelserne, et vigtigt
Forehavende udføres slet, eller aldeles tilintetgjøres, da vare
unægtelige Udgifter bedre, og de maae ansees for ukloge. Saaledes
kan det hverken være fordeelagtigt eller klogt, at spare paa
det nødvendige Sædkorn, eller paa Agren og Jordens Bearbejdelse,
naar det i Høsten lidt Tab derved bliver større end selve Be-
sparelserne; ligesaa lidt er det ret og klogt at spare paa sine
Børns Underviisning og Dannelselse, naar Besparelserne siden i Li-

uudfordeligt

vet ikke nær erstatte dem, deres Ubrugbarhed, Uvidenhed og Til-
sidesættelse. En Fader udgiver derfor ingen Penge bedre, end de
han anvender paa sine Børns Opdragelse og Uddannelse; og en Re-
gent udgiver eiheller ~~si~~ Guld bedre, end naar han anvender det
paa Ungdommens Underviisning og Dannelse. Thi ligesom Faderen
med Vished veed, at det er Aandens Opvaagnelse og Tænkeevnens
Udvikling, de bibragte Indsigter og Kundskaber, der sikke
(26) Børnene et anstændigt Udkomme og en hæderlig Tilværelse, saale-
des veed ogsaa Regenten at tænkende, oplyste og vel underviiste
Borgere bedst kunne benytte Næringsveiene, berige Enkelthederne,
og betrygge ham det Fornødne til Statens Tarv og Opretholdelse.
Meget inconsequent bliver det derfor stedse, at nedværdige Skole-
lærerne, at afknippe deres Udkomme, og at gjøre deres Boliger
uhyggelige, saa at man ved første Blik seer, at de ere Ophold-
steder for Savn og Kummer; thi herved har man kappet Folkeoplys-
ningen sin Hjerte- og Hovedrod, og tilstoppet den sande Kilde
til Folkets større Dygtighed og Brugbarhed. Enten have de Ved-
kommende ikke indseet, at det er Aand, Tænksonhed og Tænkeevne,
der behersker det Legemlige, aftvinger Jorden forhøiede Fold, og
sætter Borgeren istand til at præstere Afgifter; eller dersom de
have indseet det, og alligevel lader Skolerne og Lærerne være
upaaagtede, henstille dem under Kaar, som maa henregnes til de
ringeste i Landet, som ikke den mindst Begavede vil nøies med,
da kunne de ikke tillægges Fædrelandssind, eller ansees for
Venner af Oplysning og Folk. Man ei ville hellere troe, at det
er det Første end det Sidste, hellere at det er Mangel paa Evne
end paa Villie; eftersom Saadanne have saameget Andet at vare-
tage, og dele deres Opmærksomhed imellem, at det bliver dem
umuligt, at anskaffe sig den nødvendige Indsigt om enhver Ting.

(27)

Til Det Kongelige Danske Cancellie

Undertegnede Huusfæster og Smed giver sig herved den Frihed
underdanigst at indkomme for Det Kongelige Danske Cancellie
med følgende Besværring.

For 20 Aar siden erholdt jeg af daværende Sognedegn P.R.
i Rørup mit iboende Huus med tilliggende $6\frac{1}{2}$ Tønde Land a
10000 □ Alen i Fæst, under det udtrykkelige Vilkaar og Til-
sagn fra hans og alle Vedkommendes Side: at Huus og Jord være
umatriculerede, og at der af samme hidtil ikke havde været sva-

ret kongelige Skatter; men dog ogsaa med den Forbeholdenhed, saasom man til den Tid formodede en Forandring i den bestaaende Matricul, at hvis heri skulde blive gjort Forandring, og de Kongelige Anordninger paabyde Skatter og Afgifter etc. af Huus og Jord da var det en Selvfølge at Fæsteren udredte samme; alt saaledes som den mellem os herom oprettede og af Amtskoledirectionen approberede Contract af 24 Aug. 1815 og Fæstebrev af 16 Octob. 1819 vise, hvilke Documenter tilligemed sammes Aprobation herved underdanigst vedlægges i nøiagtig Afskrift.

- Omendskjønt nu ingen af de omtalte og betingede Forandringer (28) have fundet Sted, de Kongelige Anordninger have hverken paabudet Huus eller Jord enten Hartkorn eller Skatter siden og begge altsaa ere endnu forsaavidt i samme Tilstand, som da Contracten blev oprettet, ihvad der end ellers kan være foretaget med Degnekaldet, saa har dog Amtstuen ikke destomindre, til hvem mit ifæstehavende Huus og Jord ellers aldrig har betalt Skatterne, ikke kræve mig det jeg veed, men ved Udpantning strax aftvunget mig Hartkornskatter, hvilket vedlagte Afskrift af Udpantningsapprobationen ligeledes viser. Hvorfor jeg herved giver mig den Frihed underdanigst at spørge det h. C.: om ikke bemeldte Amstue, der saaledes nu paa een Gang holder sig til mig, istedetfor ligesom hidtil, til H sbonden, handler vilkaarligt heri, og om jeg ikke ved at forceres paadenne Maade skeer Overlast? Thi om det end skulde være, hvad nu foresiges mig, at dengang vor mellemværende Contract blev oprettet, da var der Hartkorn paa Huus og Jord, kan Degnen, Patronen og Amtskoledirectionen, der fæstede mig samme, vidste det ikke saasom det da laae paa Degneboligen og denne fra Alderstid havde udeet Skatterne deraf, saa torde jeg vel dog alligevel underdanigst mene: at disse mine Medcontrahenters Ukyndighed herom, ikke kan være eensbetydende med de reservede Forandringer, de forudsatte Kongelige Anordninger, eller blive en Aetsgrund hvorefter disses Successorer kunne paalægge mig noget af Degne-
- (29) boligens da formeentlige Hartkorn; hvorvel jeg hverken har Formue eller Tid til at udholde en Proces; men at bemeldte Ukyndighed meget mere er et Beviis for, at hverken de eller jeg dengang tænkte paa bemeldte Sligt, saasom Ingen kan have tænkt paa det, om hvis Tilværelse de intet vide; og naar nu ikke destomindre Vedkommende paalægger mig noget af dette Hartkorn, saa skeer det uden ringste Medhold af den oprettede Contract, der ikke kan omg. og er en følgelig vilkaarlig og arbitrær Paatvingelse.

Havde end den oprettede Fæstecontract utydelige Steder,

hvilke den dog ikke har for mig, som erindrer dens Af
ning, men som alligevel gjerne kan være Tilfældet med Andre,
der aldeles intet vide herom, saa tillader jeg mig ligeledes
underdanigst at spørge: om ikke en saig Utydelighed burde enten
været afgjort i Mindelighed, eller ved Forligelseskommisjonen,
eller ved Domstolene; og om det ikke er over den Myndighed, som
er Øvrigheden eller H sbonden meddeelt, naar de saaledes som i
denne Sag indlægger egne Anskuelser i saadanne Steder, og der-
næst forcerer den anden Part til at erkjende dem for rigtige?

Min Formand, Hans Christian Jørgensen, gav kun 1 Rdl. dansk
Courant og een Otting Smør i aarlige Landgilde, hvilket Afskriv-
ningsbogen endnu viser; jeg derimod maatte tilpligte mig at give
aarlig 10 Rdl. og et lige Quantum Smør. Desuden maatte jeg lade
(50) mig forpligte til at forsørge min Formands Enke, der endnu lever,
og som ikke engang er reserveret enten Huusleje, eller noget
Andet til sin Subsistence udaf Huset, men nødes til at uddrage
tilligemed mig, ifald jeg forarmes, eller paa anden Maade taber
min Fæsteret, hvorvel hendes Santykke hertil ikke er givet, skjøndt
hun dog gjerne kunde have indtaget mig til sig, og jeg saaledes
tilligemed hende kunne have siddet paa hendes afdøde Mands Fæste,
hvorved 9 Rdl var sparet aarlig i de nu henrundne 20 Aar, ligesom
vi i samme Tid kunde have havt det uhyre store Indfæste, 550 Rdl
nu det dobbelte af det Bortfæstedes ^{x)} at oppebære Renter af,
saa jeg ingenlunde har det tilsagte Hartkornsfrihed oms og
jeg tildrister mig underdanigst at formode, at det ikke er blot
efter den stränge Rets- men ogsaa efter Billighedens Grundsæt-
ninger, at jeg beholder mine Fæsterettigheder ukrænkede; og det
saameget mere, som havde jeg ikke mit Smedehaandværk, hvormed
jeg møisommelig fortjener Ophold til Kong, Børn og bemeldte
Enke, da var jeg længe siden forarmet, og umulig kunde opfylde
mine mange dagelige og tunge Fæstepligter.

Paa denne min underdanigst andragne Besværing, der oplyser
mine ellers humane og retskaffene Foresattes og Øvrigheds For-
hold mod mig, udbeder jeg mig Det Høie Collegiums naadigste
Resolution.

den 24 Novem^b 1835.

x) uløselig forbunden

(31) ($\frac{20}{11}$ 35)

Høiedle Høiarværdige

Hr. Dr. og Biskop Faber!

Ifølge D. H. Tilraadelse sidst indsender jeg hermed underdanigst til Directionen Ansøgningen om min Søns Optagelse paa Seminariet i Skaarup. Allerede for 2 Aar siden havde han den Alder, som er anordnet, og forsaavidt jeg formaaer, og tør dømme deraa, ogsaa den fornødne Modenhed; men saasom mine Indtægter destoværre ikke rakkede til det Fornødne her hjemme, uden mange daglig følte Savn, mindre til hans Fremholdelse derpaa Stedet, saa afskrækkedes jeg fra at begynde derpaa, det udsattes fra Tid til anden, indtil jeg nu endelig nødsages dertil, saafremt Drengen ikke skal hengaae og forhudle, hvorvel mine Udsigter til at tilveiebringe det Nødvendige i denne Henseende snarere ere ringere end bedre. Jeg tildrister mig derfor af ganske Hjerte at udbede mig Deres Naade og Bevaagenhed for dette mig saa vigtige Anliggende, og om muligt gunstigt udvirke mig nogen Understøttelse til ham, eftersom

(32) jeg aldeles ikke formaaer at gjøre det muligt at holde ham der ved egen Hjælp, hvori Deres Høiarværdigheds omfattende Indsigter i alle Ting vist ville samtykke? Ligeledes vover jeg ogsaa underdanigst at bede, hvis der maatte være mindste Mulighed deri, at han vorder antagen til anstundende Sommer, eftersom han til den Tid vil være indkommen i sit 21 Aar, og ikke vel kan bide længere uden Skade for sin Fremtid.

At det er meget, som jeg her har tilladt mig at bede om, at det kunde synes at have et Anstrøg af Paatrængenhed og Ubeskedenhed, især siden det er førstegang jeg vover at indstille mig for Deres Høiarv. som Bedende, det føler jeg; men disse Betæneligheder svinde aldeles, naar Øiet falder paa den Menneskekjærlighed, som udtaler sig i Deres Skrifter i Almindelighed, viser sig i alle Deres Livsforhold i Særdeleshed, og som igjen har opvakt det døende Haab for de tilbage-trængte og savnende Skolelærere; hvorom begge mine Brødre, der have været saa heldige at staae i nærmere Forhold og Forbindelse med Dem, end jeg, altid tale med Enthusiasme, og hvorfor jeg

(33) herved arklægger med sand og uskrømtet Høilagteise og Underdanighed til D. H. min rene og hjerteligste Taknemmelighed.

Fjelsted den 20 Novemb^r 1835.-

Idag læses atter endeel om Hoveriet i Aviserne, baade pro et contra. Vistnok er det eet af de Emner, som for Tiden har Krav paa Almeenopmærksomheden, og som Patrioten og Menneskevennen ønsker drøftet paa en tilfredsstillende Maade. I flere Decader har det henligget urørt, saasom Ingen for dets Skyld vilde udsættes sig for de Mægtiges Ugunst; men nu har det igjen fundet sine Talsmænd, endog i Stænderforsamlingen, og man tør vel haabe, at det vil vorde tagen under alvorlig og høiere Betragtning. Saaledes gaaer det altid, Dyd og Ret finde tilsidst sine Forsvare, ligesom Last og Uret sine Angribere og Modstandere.

- Der kan ingen Tvivl være om, at den oplyste og bedre Deel af Godseierne, hos hvem Dyd er større end Egoisme, og som har Agt for Menneskerettigheder, beklage, at de skulle holde Fogder og Forvaltere til at drive deres Hoveribønder, see paa hvorledes
- (34) disse mange Gange øde den kostbare Tid, og raae Sæder udbredes fra de Ældre til de Yngre. Ilde maa man tænke om hans Patriotisme og Menneskekjærlighed, hvis Nogen bød ham et skadesløst Æquivalent for Hoveriet, og han ikke vilde modtage det. Og det er overeenstemmende baade med Ret og Billighed, at naar Staten byder ham dette, da kan den fordre, at han opgiver det, og Fordeelen bliver herved paa hans Side. Thi, hvorvel de nærværende Godseier gjerne kan være i lovlig Besiddelse af deres Ret til at fordre Hoveri af deres Medmennesker; men ere de ogsaa visse paa, at Urformanden ligeledes kom i lovlig Besiddelse heraf, at hans Ret ikke dengang grundede sig paa Vold og andet ukristelig Misbrug af Magten, og gjorde den det, kan den da være anderledes enten nedarvet, eller kjøbt, end med denne Egenskab. Naar det nu er vist, at det er saaledes, hvilket Historieskriverne næsten have beviist, kan man da med Anstændighed beraabe sig paa saadane Kilder til sin Rettigheder eller hvile disse paa nogen ædel og værdig Grund? Ere de nuværende Hoveribønder ikke Arvinger til det Klenodie, som hine Formænd engang berøvede deres
- (35) Forfædre, nemlig Frined og Eiendom, og skulde enten Stats- eller Sædeloven byde dem, at de daglig skal see Andre i Besiddelse af deres Arvegods, uden at de tør fordre det tilbage med Lov og Ret?

Hoveriet er en Levning af det Slaveri og Trældom, eller af Feudalvæsenet, som opkom i Middelalderen, og er ingen Ære, hverken for Godseieren eller Bonden. Ingenlunde kan Hoveriarbeide lignedes ved Tyndearbeide, eller Hoveribonden ved et Tyende, eftersom hiin er hæftet til Grunden sin Livstid, hvad Eier

eller Hosbonde han end faaer, og hvorledes han end beegnes og behandles, dette derimod kun paa et heelt eller halvt Aar, er i Huset hos Hosbonden, bespises, pleies og lønnes af ham. At Hoveribonden, der har givet 4 a 600 Rld. i Indfæste, og intetsteds kan vorde antaget igjen uden en lignende Sum, maa fraflytte sin ifæstenaende Gaard, og derved aabne Leilighed til nyt Fæste for Hosbonden, er ingen Velgjerning eller Frihed for ham, og ikke mere værd, end at Kjøberen Har Lov til at lade Sælgeren beholde, hvad han har kjøbt og betalt ham, og det er latterligt, for ikke at sige noget værre, naar man anfører denne Omstændighed, enten som en Rettighed eller Frihed for Hoveribonden, og beviser hvor slette Grunne man forsvarer sig med, og hvorlidt man agter dem, som de byder.

- (36) I Anledning af nærværende Ansøgning tillader Undertegnede sig herved at afgive følgende Erklæring. Ved Degnen Radoor's Afgang i Rørup blev det blandt andet oplyst, at de 7 Skp < Td r Hartkorn hvoraf den salig Mand havde svaret Skatter gennem en Række af Aar, ikke retlig kunde paanvile Rørup Degnejord, men at de 4 Skp 2 Td r af samme Hartkorn egentlig ifølge Amtstuens Attest henhørte til det Degnekaldet annecterede Smedehuus i Gjelsted, der nu og fremdeles skal ifølge det Høi kongelige Danske Cancellies Resolution af 8. October 1833 bære ovennævnte Skyld. Men da den nærværende Fæster Supplicanten Anders Jensen der i Aaret 1815 (37) modtog Huset og betalte en meget høi Indfæstning af 550 Rld var aldeles uvidende om at der paahvilte Huset noget Hartkorn, og troede ikke at han nogensinde skulde ligesaa lidet som hans Formand komme til at betale Skatter, saa formenes det at være fuldkommen overensstemmende med Billighed at Skatternes aarlige Beløb godtgjøres ham i den aarlige Afgift til Skolevæsenet. Men da Commissionen ikke heri paa egen Haand har kunnet fritage Noget til Lettelse for Supplicanten tillader man sig at indstille Sagen til det høie Collegiums gunstige Afgjørelse.

Gjelstd Præstg. 30 Novbr 1835 M G Kragh

Menighedens Sonepræst

(38)

($\frac{3}{12}$ 35)

I denne Tid læser jeg: "Den christelige Almueskole i Forbindelse med Kirken" af Dr. F.A. Arummacher. Oversat af J. Begtrup, Cand. i Theologien, Medlem af det kongl. Norske Videnskabers Selskab.

- Trondhjem. Trykt af T.A. Høeg. 1829. -

Forf. Anskuelser, Stiil og Manerer ligner meget Harms. Vittige Ordspil, overraskende Vendinger og paafaldende Paradoxer træffes paa et hvert Blad; men Gæstoværre ofte ogsaa paa Sandhedens og Grundighedens Bekostning. Saa den sande Ven af Menneskeslægten Uddannelse og Menneskerettighedernes Realisering saae helst at dette Skrift var blevet utrykt. Thi Forfatteren er af det Slags, som vil have at Folkene skulle være umyndige, og Gjestligheden dens Formyndere. Han betænker ikke, at det er denne Stand, der har nedværdiget Menneskene, deels som Magtens Haandlangere, og deels for at befordre dens egen Nytte; og at den ingen Tillid har hos den tænkende og oplyste Deel af Nationerne.

Ogsaa vil han at Skolen skal træde i Forbindelse med Kirken, (39) være dens Tjener, og ansees for en Deel af den. Slig Forening kan nok være ønskelig for Kirken i dens nærv. Tilstand, som en gammel udlevet Dame, hvis Rolle er udspilt, og som seer sig forhaanet og tilsidesat; men for den livsfriske Skole, der føler sin ungdommelig Kraft, og seer sig en Stilling hvor den formaaer kraftig at indgribe i Menneskenes og Folkenes Skjæbne, da kan denne Forening ikkun skee tvungent og nødig, og ansees for et maadeligt Parti. Skolelærerne ere de sande Arbeidere paa Herrens Viinbjerg, uden hvem Frugten udeblev, paa det nær, som Naturen formaaede selv at frembringe; Kirkelærerne, eller hvad de skulle kaldes, ere der kun Herrer og Tilsynsmænd, som i flere Hundreaar have ladet Grunden ligge udyrket, og kun ville plukke Druerne, og indhøste Avlen og Grøden. Her tales kun om den virkelige, og ikke om den ideale Kirke.

Almueskolens, eller Skolens, Formaal er ikke ringere eller mindre end Kirkens. Egentlig vil denne kun give sig af med Menneskets aandelige Vel, og dog indskrænker den dette til det Religiøse, eller den saakaldte Salighed. hiin antager sig det hele Menneske, baade Sjæl og Legeme, baade i denne og hiin Vr., og (40) omfatter Mere, og passer bedre til Mennesket Tarv end Kirken, som har anseet endeel af det Menneskelige at være for lavt og ringe for sig. Ja den synes endog at vrage denne Jord, og lader haant om det, som ene sigte til at forbedre Menneskets Befindende og Tilstand her paa den. Og da Mennesket ikke kan leve ret for det Aandelige og Evige, eller vorde dydigt og fromt, og bære sin Saliggjørelse, uden det tillige beopagter det Jordiske og Timelige, og gjør sig efter Skaberens Bud Jorden underdanig, saa er det en Selvfølge, at Kirken urigtig anskuer dets Stilling, er caprisøe i at yde det sin Hjælp og Veiledning, og dens Omsorg er egennyttig. Vel kan Menneskets Omfang deles i den høiere og lavere,

i Omsorg for Sjælen og i Omsorg for Legemet; men Omsorg for dette er Omsorg for dette. Legemets Fornødenheder maae uopsættelig afhjælpes, ere Betingelserne for Livet, og Sjælens Indsamling af Kundskaber og Erfaringer gennem Sandserne. Maaskee vil den Aand eller Sjæl, der for tidlig mister Legemet og Sandseredskaberne, Evigheden igjennem komme til at føle et Savn, den ikke kan faae afhjulpet? Legemet og Legemverdenen maae der-

(41) for ikke fornægtes, saasom samme er Aandeverdenens Redskab og Middel. Er det Kirkens Maal at forædle, forbedre og dydiggjøre Mennesket, eller blot at fremme Religiositet iblandt Menneskene, og i Henseende til dets Uddannelse og Udvikling forlader den det, og bekymrer sig ikke om at dulig- og dygtiggjøre det for denne Jord, hvilket Tilfældet er; da er dens Omsorg inaskrænket, siger jeg, og den ligner en Moder, som kun vil reense og vaske Barnet Legeme, men ikke nære og døde det. Naar Barnet kun har et reent og glat Ansigt, bekymrer hun sig ikke om det er nøgent og hung- rig. Og naar det er gaaet under af Mangel og Savn, da trøster hun sig med at hun holdt det reent og kjønt medens det levede. Aanden i det nøgne og hungrige Legeme lader sig næppe tilfreds- stille med det, som Kirken har at byde den, og førend den vil høre dens subtile Klygt, fordrer den sin Hunger stillet, og sin Nøgenhed afhjulpet. Skolen antager sig derimod det ganske Men- neske. Uddanner det baade for Legeme og Sjæl. Har derfor et større Omfang end Kirken, og det Liv, som udgaaer fra den, er

(42) mere kraftigt og lykkeligt end det, som udgaaer fra denne. Side 290 i bemeldte Bog forekommer følgende ikke almindelig Yttring: "Det er ikke alt Godhed hvad vi see i Naturen. Overalt møder os, "især i Dyreverdenen, ligesom Billedet af vort fordærvede Kjød, "Yttringer og Billeder af Misundelse, List, Ondskab, Kamp og "Strid. Hvor er her Godhed? Hvor forvilder Planteverdenen sig, "naar Mennesket ikke bekæmper og behærsker den! Hvorfor behøves "dét dræbende Lyn, den rullende Torden, for at nedbringe Regn "og Kjøling? Hvortil de frygtelige Storme Oversvømmelse, Jord- "skjælv, o.s.v.? Hvor er her Godhed at kjende? Eller ere Børnene "saavidt at de maae kysse Riset? Vil ogsaa Landmanden hvis Mark "nedslaaes af Haglen eller hvis Bolig antændes af Lynilden kunne "trøste sig ved Guds Godhed i Naturen? Naar han ikke kjender "nogen anden Gud, end Naturens Skaber og Herre, saa vil han "snarere komme til at tvivle om ham og komme i Fare for at sige "med Jobs Hustrue: Signe Gud og dø!"- Dette Angreb paa Guds Godhed vidner ikke om nogen synderlig Tro, ei heller om nogen dyb Indsigt enten i Naturen eller i Philosophien (see Side 46).

Elskelige tilstedeværende Brudehusets ærefulde Slægt, Familie og Venner i denne Forsamling!

Pligt og Sømmelighed fordre, naar at vi have modtaget et Gode, nydt een eller anden Velgjerning, at vi da takke for Samme. I ere nu kjære Gjæster blevne rigelig og overflødig bespiste med de Retter og Gudsgaver, som for Eder have været frembaarne. I have nu ikke blot nydt noget af det Bedste, som vort eget kjære og lykkelige Fædreland frembringer, men ogsaa af den ypperlige Frugt Viinstokken frembringer, og som hidføres til os fra andre mere begunstigede Lande, og hvorom Sirach siger i sin Bogs 40, 20., at den og Strængeleeg fryder Menneskenes Hjerter - At Manden taledes Sandhed, og vidste hvad hans Mund sigde: det kunne I alle stadfæste.

Ingen Fordring er derfor billigere, end den jeg nu gjør til Eder, at I alvorlig samle Eders Tanker, og opsender Taksigelser til ham alle gode Gavers usynlige Giver i Himlen, i hvem vi ere, leve og vies. Derhos ville vi ikke glemme en Pauli Formaning at gjøre Bønner og Forbønner for alle Mennesker, men dog især for det kjære unge Brudepar, som idag ere indtraadte paa en nye og (44) høiere Bane i Livet, og som nu siddelykkelige under Ægteskabs nye Baand. Gid dette Baand seent briste, dets Roser aldrig falme, og dets Kraft forøges med de svindende Aar! Gid den unge Mand maa bevare sin Brud den Velvillighed og Kjærlighed, sin nye Forbindelse, det Laug hvortil hun nu flyttes, som nun har havt i vort som hun forlader, og gid alle de Efterretninger, der lyde fra hendes nye Hjem hidtil dette Sogn, maa bekræfte og stadfæste at hun er - lykkelig og lever vel! Efterat vi nu saaledes have med hverandre takket den usynlige Giver, og ønsket Brudeparret Lykke og Velsignelse, da ville vi opstaae og takke hverandre for godt Selskab og Mad.

Iagtbare og hæderlige Mænd og Qvinder i denne Forsamling, Slægt og Venner af det agtede og ærefulde Brudehus!

Saa vel Bibelen som den profane Historie beretter os, at det fra de ældste Tider har været Brug, naar en eller anden vigtig Begivenhed indtraf i en Familie; et Barn fødtes, et Ægteskab fuldbyrdedes, eller et Dødfald skete, da sammenkaldte Huusfaderen sine Slægtninge og Venner, for at de enten skulle glæde (45) sig eller sørge med ham og Familie, og de spiste og drak hos ham og med hverandre. En saadan vigtig Familiebegivenhed er

indtruffen i dette hæderlige Huus, idet at en kjær og elskelig Datter af samme idag har givet en værdig ung Mand sin Haand, og Forældrene have overstemmende med hiin omtalte gamle Skik samlet sine agtbare Slægtninge og Venner i deres Huus, hvor vi nu have spilst og drukket hos dem, og ere overflødige og rigeligen forsynede. Intet turde derfor synes billigere, end at vi takke for de Gaver, som vi have Modtaget. Hvorfor I, k. V. ville alvorlig samle Eders Tanker, og opsende Taksigelser til ham den usynlige, alle gode Gavers Giver i Himlen, i hvem vi alle leve, røres og ere. Thi mange værdige og ædle M.sker vide ikke, hvormed de i Morgen skulle møtte enten dem eller deres Børn, og os har han faderlig velsignet i denne Henseende. Eiheller ville vi ved denne Leilighed forglemme at opsende Bønner for det unge (eller kjære Brudepar, som idag ere optraadte paa en høiere Bane i Livet, idet de have bundet sig til hinanden med det hellige Rosenbaand, hvis duftende og friske Roser nu gjør dem saa lykkelig. Roserne aldrig visne, Baandet seent briste, eller uden Billeder, gid de stedse med Glæde minde sig disse deres glade Bryllupsdage, og priser Herren som førte dem til hinanden.

- (46) Thi naar vi see Guds Godhed i en Million Tilfælde da burde det ikke svække vor Troe paa den, om der gaves 10, hvori vi ikke saae den. I Almindelighed og i Hovedsagen er alt godt. Det er Menneskets indskrænkede Forstand og lave Standpunkt, der volder, at det ikke seer det Gode i Enkeltheder. Og det er saare formastelig af Doctoren at han vil nægte Guds Godhed i Naturen, som er hans Mening. Indeholder ikke Jorden, dette store Forraadskammer, alt Fornødent til Dyreverdenens Ernærelse, og har ikke hvert enkelt Dyr Drifter, Kræfter og Lemmer til at opsøge sit Ophold, og tilkjendegiver ikke dets Bevægelse, Stemme og Sang, at det er glad, og befinder sig vel? Den Efterstræbelse der er mellem Dyrene, det Fjendskab de synes at yttre, er Udskjællse af den dybliggende, og stærkt antydende, Opholdelsesdrift, som de ikke kunde have i mindre Grad, naar de skulle bestaae og vedligeholdes. De Lidelser, den Død og Undergang herved fremkommer er intet, mod den Nytte, Glæde og Ernærelse derved opstaaer. Døden selv er et Gode, og det er kun kjættede Religionslærere, der fremstiller den anuerledes. Hvad veed Dr, ihvor viis han an-
- (47) stiller sig, og tør mestre sin hele Tidsalder, hvad Nytte heraf udkommer, eller om ikke denne Krig for en stor Deel er en Følge af Menneskets Ukyndighed og Tankeløshed ihenseende til sit Indgreb i Dyrenes Behandling. Først bliver Dyrene ret rivende og glubende,

naar Msk. fordriver, tilbagetrænger og ødelægger dem. Sikkert hører det til Skaberens store Plan, at Mennesket skulde tage sig af de svagere Dyr, indskrænke Rovdyrene, og tilvejebringe Fred og Fordragelighed i Dyreriget, ligesom mellemdets egen Art; men saalænge det rustet sig mod denne, udrydder den med Ila og Staal, da kan det næppe have Sands for sine Medskabninger, Dyrenes Fred.

Saa er det eineller vist, at det Fjendskab og den Grumhed, som det ene Dyr synes at vise mod det Andet, forvolder dette saadan Pinsler som det lader til. Det angrebne føler sig vist strax bedøvet, bevidst- og følelsesløst og Livets Berøvelse skeer uden Qvaler for det. Saa de forvoldte Smerter hos det udrydte Dyr ere kun faa mod de Glæder Angriberen føler. Herved bliver det muligt, at en langt større Mængde levende Skabninger kunde leve, finde Ophold, og nyde et behagelig Liv, end ellers vilde være Tilfældet.

Ihenseende til Storme, Jordskjælv og Lynild, hvorom Dr. Krumacher ligeledes taler, og vil: at de skulle stride mod Guds Godhed, samt forhindre, at intet Beviis kan føres for denne hans Egenskab Naturen, da bør de ansees som uundgaaelige Følger af den eksisterende Indretning, og kunne ikke ophøre eller være anderledes, uden at hæmme langt overveieende Goder, hvorfor det er ikkun Ukyndighed, og røber Vantro i høj Grad, heraf at ville forkaste bemeldte Beviis, eller drage Guds Godhed i Tvivl. Thi, hvorvel Vantro i Modsætning til Blindtro, er roesværdig, saa har den dog ogsaa Brøde, især naar Sandheden er indlysende, og da denne altid har denne Egenskab i højere Grad, naar den aabenbarer sig i Naturen, end naar den er Skriftens Aabenbaring, saa er Hr Dr i dette Tilfælde eiheller fri derfor.

Ellers er Dr. Øiemed let opdaget, hans Maal ligger ham vistnok langt nærmere, end at han lader til at antyde? eiheller vil han forfeile det, eller arbeide forgjæves, men finde sin attraaede Løn "schone Jahrgelder und Vernügen zum Veindrinken". Noget anderledes er det med dem, som tage den undertrykte Fornuft, det uvidende Folk, og ugudede Sandhed i Forsvar. De kjende ogsaa deres Maal, deres Løn, og vide, at den er ikke af denne - Verden. -

Hemp. Avis N° 20 (³⁰/₁₂) 35 indeholder følgende:

"Det af Provst Birch til Stænderforsamlingen i Roeskilde indgivne Forslag til Forbedring i Landsbyskolelærernes Kaar gaar ud paa følgende Punkter: 1) At Skatter og Afgifter herefter af de

Skolelærerembederne tillagte Lodder vorde udredte af Communerne ligesom i Hertugdømmerne. 2) At Skoleanordningens Bud i §55, Littr A, hvorved Offer og Accidentser samt de øvrige gl. Degneydelser skulle efter en rimelig Beregning fradrages Penge-lønnen fortolkes derhen, at for Offer og Accidentser enten slet intet Afdrag skeer, eller saaledes, at for de første 150 Tønder Hartkorn, som en Skolelærer har i sit District bør intet Afdrag skee, men for hver fulde 25 Tønder Hartkorn over 150, bliver at afdrage 1 Tønde Bygs Værdie. 3) At enhver Skolelærer som tillige er Kirkesanger nyder de ved Skoleandrnningens 61 A omtalte 10 Rld. 4) At Degnejorderne ei bortsælges fra Embederne men overlades vedkommende Skolelærer mod en moderat Betaling enten til Amtets Skolelærerhjelpekasse eller Sognets Skolekasse. 5) At Skolelærernes Sønner og Pleiesønner fritages for at betale ved Indtrædelsen paa et Seminarium den paabudne Kjendelse af 10 Rld. 6) At den Enkepension, som det anordningsmæs nu tilkommer Skolelærerne at udrede, for Fremtiden udredes af Communerne, hvor den vedkommende Skolelærer har enten Pension at svare til Formanden, eller Hjelpelærer at lønne, eller overhoved hvor hans Pengeløn ei er bestemt høiere end til 25 Tønder Byg. 7) At Skolelærerenkerne vedblive at nyde Brugen af Boligen samt Embedsindkomsten indtil i det mindste 8 Ugers Forløb efter Mandens Død imod at lade Embedet besørge af en dertil skikket Person". - (Committeen, som skulde tage Ovenstaaende i Overveielse, bestod af Biskop Mynster, Grev Holstein, Grev Bille-Brahe, Njels Njelsen, og Proprietair Neergaard, til hvilke Tvendé, med Sognefogd N. Larsen, indleverede Andragender fra adskillige Skolelærer paa Landet om Forbedring i deres Kaar afgaves.)

I Bidrag til Tidshist. N° 28.

Finnes Bemærkninger til Normaltegningen af Landsbyskolebygningerne. I det Hele kan man være fornøjet med disse Bemærkninger, de ere flydende fremsat, og berøre væsentlige Mangler, men de synes dog ogsaa at røbe noget Hastværk, og Svæven paa Overfladen. Blandt andet hedder det: "Mange Communer have indseet det uhensigtsmæssige i at bygge efter Normaltegningen og have frivilligen forlangt at bygge mere passende og beqvemt for Læreren.

Idag den 9de Januar 1856 har L. Rasmussens Datter Bryllup, hvor-
om jeg endnu ikke er underrettet af ham. Fineller er jeg bedet
til Bryllup. Aarsagen er at han er udelukket af Lauget heri
Byen, og at nan anseer mig som Aarsag hertil. Heri har han al-
deles urigtig Formening, og gjør mig Uret. Meget Mere opholdt jeg
ved mine Forestillinger hans Udelukkelse over 2 Timer den Dag
jeg var i Mændenes Forsamling om denne Sag, i Haab om at hans
Søn, der var tilstede, skulde have beqvemmet sig til at betale
de 1 Rld 1 8 , som var Aarsagen til hans Udelukkelse.

($\frac{11}{1}$ 56)

Idag er atter et taaleligt godt Stykke indrykket i den Hemp.
Avis N° 5 om Skolelærerstanden, hvori den opfordres til at ind-
komme med hensigtsmæssige Forslag til at forbedre dens Tilstand.
Ogsaa haaber Inds. at Gjestligheden ved denne Leilighed vil vise
om den er Skolelæreren med eller imod, og om den vil være de-
res Talsmænd, etc. I sidste Tilfælde haaber Indsenderen vistnok
forgjæves, og om Gjestligheden end anstiller sig, som interesse-
rede den sig for Skolelærer og Skolevæsen, saa er dog Begge disse
af den Beskaffened, at Gjestligheden aldrig fatter Kjærlighed
til dem; ligesaa lidt som Aristokratiet til Demokratiet, Mør-
ket til Lyset, Ilden til Vandet. Nei Gjestligheden og Skolelæ-
rerne sees ofte i samme Prospect, fungere jevnsidegen med hin-
anden, og derfor maa denne tjene til Maleriets Skygge, at hiins
Lys kan falde destomere i Øinene. Hvor Skolelærer og Præst virke
i Eendragtighed, befordre gjensidigen hverandres Vel og Anseelse,
der ere begge enten to Overordentlige, der underordner det Per-
sonelle Almeenvellet, eller Een af dem ikke forstaaer sine egne
Interesser. Thi kun i disse tvende Yderligheder kan der tilveie-
bringes Harmonie mellem disse 2de Stænder. Historien viser os
Gjestligheden, som en meget interesseret Stand, og hvor mange
hæderlige Undtagelser vore Dage end formaae at opvise, saa er
dog dette endnu dens mest almindelige Kriterium, hvilket Tiden
ikke har formaaet at udslette. Den gjestlige Dannelse i vore
Dage bestaaer mere i et anstændigt Udortes, end i Tankemaalens
Forædling, mere i et smidigt Forhold end i dydig og oprigtig
Fremgangsmaade, mere i at være snille som Slinger og eenfoldig
som Duer, end i uden Skye at bekjende Sandhed og Dyd, hvor de
end komme. -

I Hempels Avis N° 5 findes et Gjemæle mod ovenstaaende Stykke af H.H. Biskoppen. Denne glædede sig ved, siger han, at læse bemeldte Stykke i N° 5 af samme Avis, indtil hankom til følgende Ord: "Ogsaa maa man haabe, at Gjestligheden vil benytte "denne Leilighed til at være Skolelærernes Talsmand. Præsten "er af Begjeringen ei alene gjort til hans nærmeste Foresatte, "men paa en Maade til hans Værge; hvem tilkommer det følgende "at være hans Forsvarer og Talsmand? Nu vil det derfor vise sig, "hvad Gjestligheden i denne Henseende bærer i sit Skjold, om "den er Skolelæreren med eller imod, og om de Klager man temme- "lig hyppig hører ere grundede eller ikke".

Disse her anførte Ord har H.H. anseet som et Angreb paa Gjestligheden, og desaarsag taget til Gjenmæle mod samme. Han gennemfører dette sit Genmæle i en rolig og human Tone, hvormed Skolel. i det Hele godt kan være tilfreds, hvorvel, denne ikke derfor finder Gjenmælet fyldestgørende eller upartisk fremsat. Flere ville vistnok synes, at Biskoppen gjerne kunde have sparet sit Gjenmæle, og at det kun er med selv opstillede almeen Sætninger, han faaer nogen Skyld ud mod Skolel. Som for Ex.: "Det er nemlig saa ofte Tilfældet at den Underordnede, "som ei kan faae sine Ønsker opfyldte, er tilbøielig til at skyde "Skylden paa de nærmeste Foresatte, som taledes de ei høit og "kraftig nok. Herei ligge mange Forudsætninger, som ere aldeles "urigtige, m.v." Her er ikke Spørgsmaalet om at faae nogle flygtige Ønsker opfyldte, hvilket det lader at skulde have Udseende af, men om en stræng Retfærdigheds Fordring, et Anliggende der ikke blot har Interesse for Skolelærerne og Familie, men for Folket og Staten selv, saa snart samme indseer og forstaaer sit eget Bedste; thi opnaaer ikke disse Mænd nogen Forbedring i deres Kaar, og de skulle vedblive under Suk og Savn at gjøre deres lange Gjerning, da ville næppe nogen herefter indtræde paa en Bane, hvor ikkun Tilsidesættelse og Nedtrykkelse er at vente. Eiheller er det Indsenderens Mening at der fra alle Sider skulde opløftes et Raab, for ved dette at overdøve Modgrundene og skaffe Sagen Seir. Men hans Mening er, at nu er det den beleiligt Tid, at fremkomme med deres Klager, og gjøre den Respect Committee bekjendt med samme. Hvor H.H. faaer det ud deraf, at der skulde skee overdøvende Raab indsees "ikke? Saaledes har han ogsaa: "Vilde saaledes alle Danmarks "Gjestlige og Skolelærere indkomme med Besværringer, da maatte "Committen deraf overvældes". H.H. synes altsaa at være sig bevidst at mangfoldige Anledninger ere til Besværringer, - "Mange Overdrivelser ville træde frem" Er det fra Gjestligheden eller

Skolelærerne? - At Indberetningernes Mangfoldighed hos disse (Skolepatronerne i Committen) ikke "hos disse kan vente at træde istedetfor deres paa egen Erfaring grundede Indsigt, "er vel i sig selv indlysende?" Man tør haabe af oemeldte Skolepatroner ikke ville slutte fra deres egne Skolelæreres Tilstand, der saavidt vides er med nogle af de Bedste, til hele Landets; men tage vedbørlig Hensyn paa de Besværringer der muligt vil indgives til dem. At gennemgaae alle H.H. Eensidigheder her tillader Tiden ikke. Men eet Tilfælde maa endnu omtales: "Jeg vil bede Indsenderen at lade sig af gamle Lærere fortælle, hvorledes de for 30 a 40 Aar siden behandledes og tiltaledes; og jeg vil bede ham at overveie, hvorledes det nu skeer, og han vil selv indsee Forskjællen". Inds. veed meget vel, uden at spørge nogen derom, at for mange Aar siden tiltaledes Skolelæreren med "Han" og "I", at han aldrig blev værdiget at komme til Bispesmausen i Præstegaarden naar Visitationen var tilende, at en vis endnu erindrede Bisp, naar han kom ind i en Stue, hvor en Skolelærer var, begyndte at løfte Benene høiere og spidse Ørene ligesom vore Heste naar de see et udenlands Dyr, og at Huuseieren maatte hen at rydde Forargelsen af Veien, m.m. hvorom end nu circulere en Mængde morsomme og latterlige Anecdatter fra de Dage; men at Skolelærerne nu, fordi de ikke blive just saaledes beegnede, derfor skulle finde deres Behandling og Medfart billig eller retfærdig er ingen Selvfølge. Overalt er der nu indført i Forholdene større Humanitet, selv Bønder bliver høfligere og menneskeligere behandlet end i de Tider, og det vilde altsaa være en stor Skam for Gjestligheden, der altid paastaaer en høiere og fortrinligere Dannelse, end den Andre have opnaaet, om den ikke havde aflagt hiin gamle pedantiske, opløste og uhøflige Frømfærd mod Skolelærerne som deres Formænd til Tort og Skam for dem selv da viste. Saameget mere, som Skolel. dog vel ogsaa præstere lidt meer end i de Tider, ere ikke just de samme som hine gl. udtjente Tjenere og Underofficere, etc?

Men ikke destomindre saa indrømmes at Skolelærerne bør erkjende denne Overbeviisning, om ikke for deres egen Skyld, saa for Embedets, som herved vinder i Sognebeboernes Øine. Thi, hvad hans egen Person angaaer, da maatte han vel de fleste Steder hellere være fritagen for at indbydes, saasom han derved ogsaa kan blive følelig ydmyget, og den hele Sag ikke frister til andet, end at tydeliggjøre ham, at er stor Forskjæl paa en Tønde Sild og en Sildetønde. Saaledes veed jeg, at ved en vis Bispevisitation

bleve begge Skolelærerne budte til Tractementet i Præstegd. Kurske afkjørte til denne, og de gik bagefter, en Fjerdingsvei; men da de kom var Maaletidiet alt begyndt, saa Ingen tog videre Notis af dem, og da de havde staaet og seet paa Gæsterne i nogentid blev der endelig føiet Anstalt, saa at de ogsaa fik Mad med. En slig Eresbeviisning er der Ingen rettænkende Mand som skjætter om.

Den sande Tillid er det en egen Sag med. Den er ligesom Kjærligheden, den lader sig hverken paatvinge eller befale, men maa erhverves. Saasnart dens Forudsætning, Velvillighed og Evne, er tilstede, da lader den sig ikke fornægte, der er ganske uvilkaarlig, og indfinder sig af sig selv, endog mod Villie. At ville aftale Børn fra at have Tillid til Forældre vilde være et for-gjæves Forsøg, og kun prostituere Overtaleren, saasom de have utallige Erindringer om Gjerningssager, der vidner om det Modsatte. Men paa den anden Side vil det ligesaalidt nytte, om En lod os ved en Tredie fortælle hvor velinøet og velmeende han var mod os, naar vi ingen Erfaringer havde derom selv, især om vi daglig omgikkes ham, thi vi vilde tænke, om end Trediemanden var os nok saa kjær, vi bør trøe vor Egen Erfaring bedre end en Andens Tale, om end denne var nok saa velmeent og lærerig. Selsomt var det ogsaa, om En skulde vise Uvillie og Ugunst mod os, hvor vi havde Leilighed til at erfare det, og kunde faae det at vide; men derimod være os gunstig, velvillig og gavnende, hvor vi ikke kunne erholde Kundskab derom. I Almindelighed maa man ogsaa forudsætte, at den, der lever Dag ud og ind med en vis Person, han kjender bedre hvad Forhold han staaer i til ham, end anden Hvilkensomhelst, der kommer kun engang imellem, maa-skee kun hver tredei og fjerde Aar?

Ikke destomindre gives der kun faa Almeensætn som lader sig ubetinget fremsætte; de kan have mange vigtige Unotagelser, og saaledes ogsaa det her yttrede.

($\frac{20}{1}$ 36)

For en 30 a 40 Aar siden tiltalte man rigtig nok Skolelærerne med I og Han. N derimod med De, undertiden med Hr. Men heraf følger ikke at Skolelærerstanden er kommen til større Hæderlighed end i de Tider. Thi i gl. Dage kaldte man ogsaa Præsterne: Hr. Peder, Hr. Niels, Hr. Jochum, etc, nu derimod, Deres Velær-

værdighed, Hr. Pastor, m.v. men Præstestandens Anseelse staaer derfor ikke høiere nu, end i de Dage, da Præsterne vare et Slags Idoler for den raae og uvidende Almue, men den er virkelig sunken. Hvade man nu i de Dage, da man tog fra Præstekaldene og lagte til Skolevæsenet, og Præsterne klagede over deres Kaar, heviist dem til, at nu tiltaltes de med Hr. Pastor og Velærværdighed istedetfor med Hr. Peder, etc, da havde Sligt været en maadelig Trøst, og de havde næppe ladet sig afspidse dermed. Skolelærerne kunne saameget mindre see nogen synderlig Velvillighed deri, eller fatte Tillid til deres Foresatte deraf, som det egentlig ikke er om den udvortes Hæderlighed at Talen er, hvorvel den ikke er at foragte, naar Skolelærerne skulle have nogen Tiltroe, og Underviisningen nogen Held og Fremgang, men det er om det daglige Brød, og nødtørftigt Ophold til Kone og Børn. Bemeldte Forandring i Tiltale og Omgang, som har fundet Sted, er eineller nogen frivillig Beslutning af Vedkommende, som de have fattet af Godhed for Skolelærerne, men en Følge af Udviklingen af det sociale Liv, af en mere udbredt Humanitet og Høflighed i alle Stænder. Gjestligheden kunde ikke vedblive at tiltale Skolelærerne med I og Han som i de Dage, uden at staae tilbage for de øvrige Stænder, vise sig som udannede, og det saa meget Mere, som Skolelærerne nu ikke ere, hvad deres hensøvede Formænd vare, udtjente Tjenere og Underofficere, eller forulykkede Personer fra andre Fag, men præstere mere, og ere dannede for deres Kald og Bestemmelse. De kunne derfor ikke modtage denne Forandring i Tiltale, som noget Beviis paa større Velvillighed eller større Hæderlighed, men som en Tribut der ydes Tiden og deres egen Ære.

($\frac{21}{1}$ 36)

Noget om Agtelse

Den personlige Agtelse, eller Bekjendtes Erkjendelse af individuel Uddannelse, Morallitet og Brugbarhed, er Noget, som maa erhverves, og kan hverken afnødes eller paabydes. Hvor den finder sin Betingelse og Forudsætning, opstaaer den af sig selv, som Planten af sit Frø, Afgrøde af Udsæd, kan ikke udeblive, ei heller, saalænge Foranledelsen er den samme, tilintetgjøres. Absolut taget kan derfor udvortes Foranstaltninger ikke tilveiebringe den, ligesaa lidt som de kunne berøve den. Ikke destomindre, saa har denne Agtelse faste Støtter i de udvortes Omstændigheder, saasom Formue, Indflydelse, formaaende Slægtninge, eller i Saadant,

som har borgerlig Hæder i Staten, og det vil stedse falde vanskeligt at erhverve den personlig Agtelse i den Grad, at den kan gjøre den borgerlige overflødig, især om det skal skee blandt sandselige Mennesker, hvis Tænkeevne kun lidt er opvakt, saadanne som vi endnu maa antage vort Almuefolk for at være. Thi hvorledes skulde saadanne Mennesker, som aldrig med Flid have bestræbt sig for at vaagne Tænkeevnen, aldrig med Flid har bestræbt sig for at indsamle nyttige Kundskaber, aldrig ret for Alvor betraadt Pligtens tunge Vei, sætte Priis paa Sligt, eller agte det Over-sandselige og Usynlige, som de ikke kjende, eller vide af at det er til?

At den personlige Agtelse er den sande Agtelse det indrømme vi gjerne, at den Borgerlige først faaer Værd, naar den er eet med denne, er unægteligt, men uden borgerlig Agtelse kan Ingen være, som har med den store Hob at gjøre, allermindst om han er Lærer hvis Ord behøver Tiltro, for at faae Indgang i de Under-vistes Sjæle. De gamle Lærere indsaae dette, og beflittede sig derfor paa Noget, som tildrog dem Opmærksomhed, hvorved de skaffede sig Agtelse hos Mængden. Johannes den Døber udmærkede sig ved sit strange Levnet i Ørken, aad Rødder og Grashopper; Jesus, hvem jeg ogsaa tildrister mig her at nævne, imponerede de tankeløse Israeliter ved sine Under; det samme gjorde ogsaa hans Disciple for at skaffe sig Tiltro. Mon ikke den selsomme besynderlige Dragt vore Præster have anlagt være dannet i samme Hensigt og udgaaet fra de samme Principier? Selv i Kirken ville de være omgivet af en iøjnefaldende Pomp, kun forkynde Ordet og Sandheden under høie Buer, og dog ere deres Udkomme saaledes at de kunne vise sig i et anstændigt Udvortes, deres Kaar saaledes at de ikke trænge til Nogen. Ikke at tale om deres større Lærdom og Uddannelse. Kun Danmarks Skolelærere er det, som skulle kunne undvære den borgerlige Anseelse, og have nok i den personnelle Agtelse; som under Savn Trang, og Afgængighed skulle formaae at give deres Ord og Underviisning Tiltro, Indgang og Antagelse. Kjære Medbrødre, dersom jeg turde sige det, da synes det, som vare vi enten noget Overordenligt, eller pladad ————— Ingenting.

I Anledning af at H.H. Biskop Faber har sagt at Skolelærerne have ingen Aarsag til at fatte Mistillid til Præsterne, at disse yde dem al den Bistand, som de med Billighed kunne fordre, og ved deres Erklæringer paa indgivene Indstillinger fremme deres Gavn paa hver anordningsmæssig Maade, da vil jeg her tilføie

nogle Træk af en Præst, som jeg selv har oplevet.

1) For endeel Aar siden døde her en Pige i Padesøl inde paa Marken, hvor hun vogtede Kjør, jeg troer af et appoplectisk Tilfælde. Samme Pige var Ole Jørgensens Datter i Harrendrup. Præsten lod hende nu ikke alene begrave i Harrendrupkirkegaard, hvor der blev talt og sjungen ved Graven, men Kirkesanger Gram tog endog her over i Sognet og sang hende ud. H. Petersen paa Christianslyst kjørte for ham udtil Stedet. Den Betaling han derfor fik maatte vel have tilkommet mig?

2) En Pige tjente $2\frac{1}{2}$ Aar i Gillebromølle her i Sognet, og holdt her sin Altergang. Samme Pige var ogsaa fra Harrendrup. Om hun havde været indskrevet her som Ankommande det veed jeg ikke. Men gift blev hun herfra Møllen, og holdt Bryllup i Harrendrup. Ingen nævnte et Ord derom til mig. Gram fik Offeret!

3) Anders Christiansens Kone paa Sletten Mark - han blev ogsaa kaldet: røde Anders - holdt sin Kirkegang i Harrendrup Kirke, hvorvel hun hørte til dette Sogn, siden sendte Gram mig 8 , falden med Kone og Følge. Rigtignok var de fattige Folk. Men i Harrendrup burde hun dog nok ikke holde Kirkegang, saa som det viser at det ikke kom an paa mine Indtægter.

4) Lars Rasmussens Datter, Anne, heraf Byen tjente i Eibye, hvor hun blev gift, og kom til at boe. Hun holdt Bryllup her i Byen hos Faderen. Præsten her viede dem, men Degnen i Eibye var her og tog Offeret. Et lignende Tilfælde fandt Sted i Harrendrup med et Par Folk fra Brænderup, som viedes ligeledes af Præsten her; men da tog baade han og Holm Offeret. -

1835

($\frac{22}{1}$ 36)

Forfatteren af disse Linier kan ikke indsee Andet, end at det er en urigtig Formening, at en Skolelærer er selv Skyld i, at han ingen Bistand, Velvillie eller Gaver kan faae i Communen, hvori han er ansat, eller at han ikke er yndet i samme. Ikke ere Beboerne endnu hævet til den Grad af Cultur, eineller blevne saa rettænkende, at de ynder den Mand der givet holder sig til Lovbudet, eller har en levende Følelse for Pligt og Orden, og disse Egenskaber ere dog agtværdige, og fortjene ikke at modarbejdes. Hvo, som vil opnaae deres Velvillie og Kjærlighed, hvormed han staaer i Forbindelse, han maa see til at kunne være efter disses Ønske, see igjennem Fingre med dem, og tillade at de ere undtagne fra Lovbudets Bestemmelse; thi herved skee de Tjeneste, og vises Velvillie, hvorfor de føle det er billigt, at de gjøre det Samme, og give Tjeneste for Tjeneste. Nægte han

derimod at føie dem i deres mange Gange lovstridige Begjeringer og Ønsker, eller at undtage dem fra Lovbudets Bestemmelse, da er det klart at en saadan Mand, hverken vil vise Velvillie eller Skaansel, da er han uføielig og stræng, gjør hvad han kan, og maa derfor høste ligesom han sæer, nægtes Velvillie og Bistand. Ligesom man raaber i Skoven, hedder det, faaer man Svar; og med den Maae I maae med skal Eder igjen maales.

At gjøre Commuens Velvillie og Yndest til Maaestok for en Skolelærers Værd er derfor vistnok saare urigtigt, og Vink hertil er meget misledende, saasom de kunne give den Iver og Nidkjærhed for Pligt og Orden, som endnu eksisterer hos vore bedre Skolelærere, (al Nedsættelse uagtet), et skadeligt Stød, og endnu mere slappe de allerede løsnede Bånd for Pligt og Orden.

($\frac{1}{2}$ 56)

Den christelige og hæderlige Dannekone, Maren Hans Datter, Aftægsgaardmand Lars Olesens i sin Tid udmærkede Hustrue heraf Byen, hvis Levnet nu er tilende herpaa Jorden, og hvis høitidelige Jordefærd idag sammenkalder os her, hun blev født til denne Vr. i Aaret 1767 den 13 Decem^b af ærlige og christelige Ægtefolk i den samme Gaard hvori hun siden har levet, og idag for sidste Gang er udbaaren til sit Hvilested. Hendes Fader var den samme steds boende agtbare Gaardmand Hans Hansen, og hendes Moder den ligeledes agtbare og christelige Kone, Appelone Peders Datter. Ved disse hendes Forældres Omhue og Forsorg erholdt hun ikke alene Daab og Christendom, strax hun blev født, men bekom ved samme ogsaa sin allerførste Dannelselse indtil sit 5te Aar. Men saasom det behagede Gud i bemeldte Aar at bortkalde hendes kjædelige Fader og derved gjorde hende tilligemed hendes øvrige Sødskende faderløs, saa man hendes videre Dannelselse og Underviisning i Barndomen, der har saa stor Indflydelse paa Menneskets Fremtid, Tænkemaade og Skjæbne, fra den Tid af tilskrives Moderen, samt hendes siden erholdte retskaffene Stedfader Hans Madson, der mere end faderlig sørgede for hende, og derved har givet sig velfortjent Adkomst til her at mindes og erindres ved denne Leilighed.

Hendes Barndoms og Ungdomsdage henfløde hjemme i Fødegården saaledes som allerede er omtalt, uden noget Særdeles, som her kunde komme i Betragtning. Men da hun havde en sund Menneskeforstand, opfattedes enhver Ting med Lethed, og indsaae hvorledes den paa bedste Maade kunde udføres, saa deeltog hun tidlig i

alleslags Arbejder, saavel ude som inde; var virksom, ordenlig og selvstændig, og langt fra den Letsindighed der i Almindelighed ledsage Ungdommen, og er Kilden til dens mange daarlige Skridt. -

Først i sit 34 Aar, efterat hun i mange Aar havde været en troe Støtte for sine aldrende Stedfader og gamle Moder, behagede det Gud at stifte Ægteskab mellem hende, og hendes nu efterladte sørgende Mand, daværende Ungkarl L. Olesen, til hvem bemeldte hendes Forældre da afstod deres købte og eiende Gaard. Med ham levede hun et lykkeligt Ægteskab i 34½ Aar, blev i samme velsignet med 5 Børn, 2 Sønner og een Datter, der alle ere forsørgede, og idag her tilstede, for at bevise en kjær og god Moder deres barnlige Hengivenhed og fortjente Takemmelighed. I sit Huus var den sal. Afdødes Forhold exemplarisk. Hun var en for sin Stand udmærket og værdig Huusmoder, der forstod med Lethed at holde alle Huussager i Orden, at lempe Alt paa det Bedste, at spare uden at være gjerrig, at synes som hun aldrig havde travlt, og dog stedse at være den Første med sit Huusvæsen. Eiheller var nogensinde enten hendes Hjerte eller Haand lukket for den værdige Trængende, men hun gav dem gjerne og rundeligt, endog mere end de kunde haabe; hvorimod den Uværdige, om hvem hun vidste han øde hendes Gaver, ofte maatte finde sig i at afvises. Saaledes handlede hun i alle Dele efter den hellige Skrifts Regel, viiste Forstand og Skjønsonhed i alle sine Foretagender, og det passer paa hende hvad der staaer i Ordsprogne 14,1: "Qvindens Klogskab bygger Huset"; eller sammesteds 19,14: "Huus og Midler ere Arv efter Forældre; men en fornuftig Hustrue er en Gave af Herren". Da nu det Udvendige i Mark og Haver skete med Orden, Flid og al mulig Stræbsomhed, saa voxde Husets Velstand, Aar for Aar; de ombyggede den hele Gaard fra Grunden af, og Velstand og Overflødhed fandtes baade ude og inde.

Men efterat Lykken saaledes havde begunstiget dette Ægtepar i 27 Aar, og alle dets Gjerninger havde Fremgang og Held, da skete heri i Aaret 1828 en Forandring. Førlighed og Kraft tabte sig i den venstre Side, hun fik den Svaghed, som man kalder Rørelse, og det gik med hende, som almindeligt er Tilfældet, naar Legemet lider, saa lider Sjælen med.

I den Hempelske Avis N° 23, 1836 findes under Blandinger: "Med Forbauselse læser man i Aarhuus Stiftstidende en Opfordring til "Danmarks Gjestlighed, der siges at være udgaaet fra ni Præster i Aarhuus Stift, som dolere over at den gjestlige Stand ikke

"saaledes som den ønskede kan deeltage i de Glædesyttringer,
 "hvoraf Landet har gjenlydt, over den Agtelse og Tillid Hs. M.
 "Kongen har viist Folket ved at indrømme det en raadgivende
 "Stemme i de vigtigste fædrelandske Anliggender, fordi det maa
 "forekomme den, som om den, medens Landets Børn ere saa runde-
 "lige betænkte, næsten at spille et Stedbarns Rolle." Efterat
 "have omtalt deres uopfyldte Haab om trykkende Vilkaaers For-
 "bedring, undsee de ni Præster sig ikke ved at fremsætte saa
 "grundløse Paastande, som: at Præsterne hverken ere valgbare
 "eller valgberettigede, at den gjestlige Stand er saa ganske
 "og saa offentligt udelukt fra al Deeltagelse i den betydnings-
 "fulde Valghandling at den i Stænderforsamlingen er uden Sted-
 "fortræder, og at gjøre Sjællands hædrede og værdige Biskop,
 "Dr. Mynster bittere Bebreidelser fordi han ikke har talet et
 "Ord, ikke et eneste, for sine stakkels Ordensbrødre. Endelig
 "slutte de med en Opfordring til deres Embedsbrødre i hele
 "Riget om i en Portion at indkomme for stænderne med deres
 "Forslag Ønsker og Besværringer. "Tænder Funken som vi haabe"
 "-yttre de - da Tonderet vil intetsteds fattes, saa trød vi
 "helst tilbage i Skyggen og forbeholde os kun at underskrive,
 "hvad de Fleste maatte bifalde o.s.v. Hr. Biskop Mynster be-
 "gynder en Erklæring - han i denne Anledning har afgivet - med
 "det Ønske at det Angivende, at Opfordringen er udgaaet fra ni
 "Præster maatte være urigtigt, thi det vilde, siger han, være
 "meget at beklage om der i vor Stand fandtes saa Mange, som
 "helst vilde træde tilbage i Skyggen, for derfra at angribe
 "navngivene Mænd" - Mon nu Biskoppen ikke finder sig beføiet
 "til Gjenmæle? Clausen har givet Præsterne Medhold og viist at
 "Biskoppen nærer urigtige Anskuelse af denne Sag.

I aften den 14 Febr 1836 kom Broder N. herop med Skrivelse fra
 Cancelliet af 30 Januar d. A. betræffende den indgivne Besvæ-
 ring fra Anders Smed i G., hvorpaa bemeldte Collegium fordrer
 en særskilt Erklæring af Gjelsted og Rørup Skolekommissioner i
 denne Sag. Præsten Krag og Præsten Seidelin have begge erklæret
 meget godt for A. Smed, og yttret at Skatterne af Stedet skulde
 udredes af det præsterede Landgilde, men Forvalter Selmer deri-
 mod fordrer, at han bestemt skal give de affordrede Skatter, og
 argumenterer med Fæsteslutningens 3 Post. Især ligger hans Feil-
 slutning deri, at han anseer, og vil at Cancelliet skal ansee
 Opdagelsen af at Huset har allerede Hartk., som har lagt paa
 Degnestedet ubevidst af Vedkommende, for eensbetydende med de

af Degnen reservede Forandringer, Kongelige Anordninger m.v. Kammerherren havde erklæret paa Ansøgningen den 13de Januar, altsaa havde han havt den en 5 a 6 Uger forinden, han afsendte den til Cancelliet. -

Dagen efter kom min Søster herop med Underretning om at der var indkommen fra Amstuen Udpantningsordre paa det sidste 1/2 Aars Skatter af Smedestedet og udbad sig Forholdsregler i denne Henseende. Alle andre Skatteydere blive krævede, men A. Smed udstedes strax Udpantningsordre til. Jeg raadte hende, at holde inde med Betaling indtil Sagen blev afgjort i Cancelliet.

Bemeldte Sag er nu resolveret af Cancelliet, som har: "at efter dets Formening bør A. Smed betale Skatterne" - Hvilken Resolution er ganske vilkaarlig, stytter sig paa andre Ting, Endser ikke Fæstecontractens Ord, og er i sit Væsen vilkaarlig. -

At vor Tid skulde være mere gunstig mod Skolerne, og Skolelærerne, end den Forbigangne, eller d. f. Aarhundrede, skjønnes ikke; thi om der end er skeet endeel Forandringer i disse Mænds Kaar, hvilket ikke kan nægtes, saa er der dog, i Almindelighed taget, naar man seer henpaa hvad de modtage af Communerne eller Staten, ingen Forbedring i samme. Thi de gl. Skolelærere begyndte rigtig nok undertiden med mindre, og deres Kaar vare kummerligere, end Begynderes i vore Dage; men lagte de nogen Duelighed og Virkelyst for Dagen, og der var nogen Billighedsfølelse og Retsindighed hos deres Foresatte, da bleve de snart forfremmede til et Degnekald, ved hvis bedre Indtægter de kunne opdrage deres Børn, betale deres Gjæld, og erholdte taalelige Kaar i Alderdommen, hvorimod det nu heri er aldeles det Modsatte. Disse Mænd begyndte nu strax med deres fulde Indtægt, have det Bedst i de unge Aar indtil Børnetallet voxer, siden tiltager Næringssorgerne med Aarene og Alderdommen, og de døde haabesløse. Intet Under om de beklage, at de ere indtraadte paa en saa jammerlig Bane, i en saa elendig Livsstilling, og kunne ingen Forpligtelse erkjende, mod Communen, som lønner dem saa daarlig.

I Khv. Posten af 20 Feb., N°. 51, sidst har en B. Pontopidan, under Overskrift: "Nogle Ord om Skolelærerstandens, Kirkens og Gjestlighedens Kaar i Danmark" udtalt sin Glæde over, at den hæderværdige Provst Birch har talt Skolelærernes Sag i Ständer-

forsamlingen. Den bemeldte Hr. Pontopp. egen Velvillie mod Skolelærerne yttre han blandt andet Mere saaledes: "Lykkes det da "saaledes den ædle Birch at bevirke, at Skolelærerne overalt i "Riget erholde den reglementerede Løn uden Afdrag af Offer og "Accidentser og dertil Befrielse af Enkepensionen, og, at de i "deres Boliger faae en Stue og etpar Kamre mere end de paa de "allerfleeste Steder have, erholde disse, i Sandhed! Alt hvad de "behøve, og, ifølge deres Stilling, bør have, især om de vælges "af Bondestanden, og, efter Landsfaderens Villie - tilkjendegiven "i Reglementet af 10 Febr 1818, § 4 - ikke gjøre sig Fornødenheder, som overstige deres Stilling Kaar og Bestemmelse, og man "derhos forstaaer at vurdere en god nærliggende Jordlod paa "4-6 Tdr Land, som foruden rundelig Fourage af Høe og Halm og "Brændsel er dem givet og man lægger Mærke til, at Communerne "maa tilføre dem Alt, anskaffe og vedligeholde Alt i og ved "deres Boliger - ja indtil Kakkelovnen i deres Dagligstue, naar "de ei selv ville anskaffe den."

Vi nægte ikke, at ved at gennemlæse Foranførte opkom alskil- lige Følelser i vort Indre, først Glæde og Taknemmelighed mod Forf., der istemmer den almindelig Mening om Skolelærernes Kaars Forbedring, og stadfæster derved Stændernes Anskuelse og rigtig Bedømmelse af denne Sag; men siden efter som vi læse længere frem, forandres de, og fortrænges af Tvivlens og Skuffelsens ubehagelige Fornemmelse, som sige os, at den yttrede Deeltagelse og Velvillie ikke er meent, men kun forstilt og maskeret, den op- rigtige og ærlige Mand uanstændig. Jo længere vi læste frem i H.V. Ord om Skolelærerstanden, Kirken, etc, finde vi denne vor Dom bestyrket, og seer heraf, om end Præsterne i Fyen gjøre Alt, hvad de formaae for at fremme Skolelærernes bedste, saa er det dog derfor ikke Tilfældet med hver Gjestlig i hele Rige. Hrr. Pastor Pontoppidan gjør nu heri en Undtagelse, af hvad Art den er tiltroe vi os ikke Upartiskhed nok til at bedømme og vil ei heller forgribe os paa Læserens Ret i denne Henseende. Ogsaa finde vi det inhumant, at han lader os høre vor Stilling, at vi ere valgte af Bønder, at vi gjøre os Fornødenheder som overstige vore Kaar og Bestemmelse m.m. hvilket forekommer os at være en oplyst Tidsalder uværdig, og nogle høist uvæsenlige Bebrødelser. Hvad kan vel en billig og fornuftig Mand have at udsætte paa Skolelærernes Stilling, det er paa deres Standpunkt i Samfundet? Skal det være uhæderligt at udvikle, danne og under- vise den Unge, Statens tilkommende Borger, der om faa Aar skal overtage sig alle vore ufuldendte Gjerninger, og fuldføre hvad Nutiden anlægger og begynder? Vi have ingenlunde den Smiddighed,

kjøbte han sin nærværende Bopæl, Frydenlund, neri Sognet, som han siden har beboet. I Aaret 1829 den 16 Decemb døde ommeldte hans kjære Hustrue, siden har han nu i 6 Aar og 3 Maaneder levet i den enlige Stand, især beskjæftiget med videre at danne og oplyse deres sammenavlede Børn, som ved deres Lærvillighed, Føielighed og Lydighed var hans Livs Glæde og Lyst.

Stedse var den sal. Afdøde begavet med et godt Helbred, og følte Kraft og Lyst til sin Gjerning. Dog har han i sidste Halv-aar af og til talt om en Tunghed og Kraftesløshed, hvilke han ellers aldrig har kjendt til, men dog uden at enten han selv eller Børnene tænkte videre derpaa. Først i Fredags 14te Dag den 25 Marts følte han ommeldte Tilfælde i en høiere Grad end ellers, men var alligevel ovenstående, og forrettede adskillige smaae Gjerninger; om Løverdagen havde en Mavesygdom slaaet til den foregaaende Upasselighed, og han følte sig stærkt og alvorlig angrebet. I de følgende Dage tvivlede han om at staae Sygdommen igjennem, beredte sig derfor alvorlig til Døden, og lod ikke alene anordne, hvorledes det skulde forholdes med hans timmelige Eiendele, men glemte derover ei heller det ene Fornødne, den udødelige Aand, som nu skulde gaae over i Evigheden. Han betjente sig af Kirkens Hjelpemidler til Haabets og Troens Bestyrkelse, og da han nu saaledes som en sand Christen havde beskikket sit Huus, nærmede han sig med fuld Bevidsthed, fattet og rolig Øieblikket da denne Verden svandt med alle sine Sorger og Herligheder, og den tilkommende viiste sig for ham med al sin Fryd og Salighed, hvilket skete igaar 8 Dag den 4 April, om Aften Kl. 9 $\frac{1}{2}$, da han havde levet her paa Jorden i 61 Aar 8 Mdr og 10 Dage som er den sal. Hensovedes ganske Alder.

Enhver af de forskjellige Arter af Indtægter, som ere Skolelærerne tilagte, Brændsel, Fourage, Korn, etc, er utilstrækkelig for sin Bestemmelse, naar Familien bestaaer af 7 a 8 Mennesker, og udgjør ikkun en stor Halvdeel af det Nødvendige, om den uden Sorg og Savn skal komme igjennem dermed. Vi ville regne, for at prøve et Tilfælde at en Koe kan hjælpe sig med eet^{en} Fourage, deels Hø og deels Halm, om Dagen, og 4 Faar med et lige Quantum, heraf følger, at 2 Køer og 6 Faar daglig behøve 3 $\frac{1}{2}$ ^{en}, hvilket snarrere er for Lidt end for Meget. Regnes nu Tiden, ihvilken Kreaturene ere paa Stald for et $\frac{1}{2}$ Aar, eller 180 Dage, saa udfordres til deres Underholning, $180 \times 3\frac{1}{2} = 630$ ^{en} Fourage; men nu bestemmer kun Anordn. 29 Julii 1814, § 55, Lit. c 128^{en} Hø og 192^{en} Halm

eller 30⁴/₁₀₀, altsaa fattes 30⁴/₁₀₀ eller det - halve. Resultatet bliver ikke stort bedre i Fald man vil prøve Rugen. Enhver, som har nogen Indsigt i Huusoløningen, veed, at et Menneske behøver 10 a 12 Skp. Rug aarlig til Brødkorn, og selv Fattigforsørgelsen tilstaaer i Almindelighed, naar det er fuld Almisse, 10 Skp, hvoraf følger, at Skolelærerfamilien for at subsistere som Fattige, naar der er 7 a 8 Mennesker benøver 8 a 9 Tønder Rug aarlig. Ligeledes er det med de bestemte 10 Tønder Byg. De naar ikke, under det antagne Vilkaar, op til det Quantum, som fattig Forsørgelsen kræver. Altsaa maa Skolelærerne angribe sin Penge-løn for at supplere det manglende Fødekorn, Brændsel, etc, og hvad bliver der da til Alæder, Linned, Fodtøi, Børnenes Opdragelse, Sygdomme, etc? - Man har Grund til høieligen at forundre sig, hvorledes de Mænd, som havde det Hverv at proponere Skolelærertilønnen, og kjendte Lovbudet: at den skulde staae i Forhold til Skolelærerens vigtige og mælsommelige Arbeide, kunne foreslaae den saa indskrænket, saa utilstrækkelig og liden, og man kan ikke andet end harme sig, og tænke ilde om deres Forstand og Hjerte, som ret for Alvor, have lagt an paa, at fremstille den som rundelig, eller at sætte den parallel med Præstens. Sørgelige Tids-Omstændigheder, og andre fremkaldte Tilfælde have givet det Sandsynlighed, at der var Noget i det, som blev skrevet om Skolelærernes fordeelagtige Kaar, om de Offere, Staten bragte Skolerne og Folkeoplysningen. Hvorvidt det var gjennemtænkt og lagt Plan, eller heldige Machinationer, eller Skjæbnens Spil, som bevirkede denne Sandsynlighed, og gjorde at Regjeringens foranstaltede Skolevæsensforbedringer, bleve til en Sæbeboble, samt at denne ansaaes for noget Reelt, indtil denne nu har opløst sig i en Farvedunst, et tomt Intet, det veed Indsenderen ikke; men vist er det, at alle senere Forandringer, hvorved man vendte sig fra det Indre til det Ydre, fra Aanden til Legemet, og fra Væsenet til Formen, ikke burde gives Navn af Forbedringer.

(¹⁵/₄ 36)

Naar en saa ypperlig Mand, som den kongelig Commissarius i Stændertidenden N° 9; forsikkerer: "at dersom Cancelliet i senere Tid har været noget knappere mod Skolelærerne end ellers saa er Sligt alene skeet for at spare Communerne" da bør man troe at det virkelig er saaledes i sig selv. Hvorvel det kan heller ikke nægtes, at aidentund alle andre høiere og lavere Embedsmænd, Pensionister og Andre, vedblive at beholde deres

4 tallet videløst

fulde og ubeskaarne Løn, Flere af dem endog at have faaet Fornøielse, da synes det at være Tvivl underkastet, at ingen andre Motiver vare hertil, eftersom man ikke kan forestille sig, at det høie Collegium vilde begynde at lette Contributidene deres Byrde ved at inuskrænke en saa lill. Løn, eller vælge sig en saa gold Mark at høste paa, og den Uindtagne, som vover at have en Mening, vil vistnok indrømme, at Det netop har begyndt sine Besparelser der, hvor intet var at spare, og hvor de ikke burde være eller have fundet Sted. Den Glæde, som Undersaatterne ellers føle, naar de tænke over Regjeringens Foranstaltninger, og finde disse motiveret ved Billigheds- og Retfærdighedsprincipier, at den Fattiges Vel er den ligesaa helligt som den Mægtiges, den savne de i dette Tilfælde, hvor disse Synspunkter ikke ere at opdage, og dette er saameget mere smerteligt for Skolelærerne, at de ere blevne de Afknibede, som det n. Coll. ofte antog sig dem, og forsvarede deres Rettigheder, hvor de bleve antastede, saa at de nu insee, at denne deres ene og mægtige Støtte er dem berøvet.

Besparelser, der skulde lette Communen sine Byrder, og blive anseet og agtet for en Lettelse af den, maae være af anden Beskaffenhed, og skee paa andre Steder, end hos de knapt og ringe aflagte Skolelærere. Endog en meget fattig Commune, hvis Lærer blev fratagen endeel af sine Indtægter ved de nye til disse Mænds Indskrænkninger sigtende Foranstaltninger, erstattede ham for største Delen sit tilføjede Tab, frivillig, fordi den fandt det ubilligt, at alle andre Embedsmænd med overflødige og rige Indtægter skulde ikke alene beholde deres uformindsket men faae endog Lettelse i Skatter eller Gratialer, og den knapt aflagte Skolelærer var den der skulde fratages? Hvad kan den Uindtagne dømme om saadanne Maximer,

Ved Festen i Helsingør i Anledning af denne Byes Stænderdeputeredes Hjemkomst, siger han: "Liighed for alle Undersaatter
"for Loven, lige Adgang for Enhver til at udnytte og anvende
"sine Evner og Kræfter. Ingen phantastisk Drømme om en Liighed
"mellem Statsborgerne, der maatte forsvinde i det samme Øieblik
"den kunde fremtvinges, thi Forskjæl i Menneskenes udvortes
"Forhold er uundgaaelig, er gavnlig". Dette her omtalte m.f. Principier, er ikke blot Hr. Steinfeldts, men Stænderforsamlingens. Bemeldte: "Liighed for alle Undersaatterne for Lovene".
"Lige Adgang for Enhver til at udvikle og anvende Evner og
Kræfter!! er unægtelig meget, og et stort Skridt fremad mod

det Bedre, hvorfor Statsborgerne af de lavere og laveste Klasser ikke kunne andet end takke. Men den ærede Taler vil dog vistnok ogsaa inderømme, at naar der takkes for saadanne Rettigheder eller hvor Retfærdigheder maae modtages som Velgjerninger, og Liighed for Lovene ansees for noget nyt, der var utilbørlig Undertrykkelse disse Klassers Lod, og der er endnu meget at ændre og forbedre. Thi hvilken farlig Forfatning existerer ikke der, hvor der ingen Liighed er for Lovene, hvor man ikke har lige Adgang til at udvikle sine Evner og Kræfter? I det 19 Aarh. at indrømme Menneskene saadan en Lod er hverken noget Stort eller Meget, og egner sig langt mere til at ansees for et Klogskabs Skridt, som Vedkommende gjøre for ikke at sætte deres hele Præferentz i Vove, en Dyd af Nødvendighed, en Eftergivenhed for Tidens tvingende Fordring. Eiheller veed Inds., hvad det er for en Forskjæl mellem Mennesker som er uundgaaelig og gavnlig, thi denne Udeladelse er tvetydig? Uliigheden, som Talentet og Naturgaver føre med sig, den er uundgaaelig, og ogsaa gavnlig fordi Saadanne, som dermed ere begavede, ere naturlige Lærere og Ledere for dem, som savne disse; ligeledes vil det vare længe førend Uliighed og Forskjællen udjevnes som komme af Riigdom, hvorvel den i Christendommens Begyndelse fandt Sted, eller ikke var til, saasom de Rige da solgte deres Gods og uddeelte det til de Fattige, men andre end sliige naturlige Uliigheder bør der i Statslivets Fuldendelse neppe finde Sted, eller naar Dyd bliver det hærskende Princip, ligesom Magten og Egennytten nu er det. Vil Hr. Steenfeldt kalde dette phantastisk, nu vel, for mig gjerne men det er ikke destomindre - Samfundets Ideal. - At det er denne Forskjæl, han anseer for gavnlig, kan jeg ikke troe; men formoder at den er sliig En, som Rang og Titler giver, eller beroer paa andre gl. Vedtægter. Men denne troer jeg meget Mere at være skadelig, saavel i politisk som moralsk Henseende. Den opdrager skarpe Skillorum mellem Borgerne, nærer Hofart og Forfængelighed hos dem, som har opnaaet Slikt, og Avind og Misundelse hos dem, som ikke har det. Sidste tvinges til at hykle en Agtelse hvormed de ikke mene, og Hine at give sig en Vigtighed de ikke tilkomme. De, som ere modtagelige og fængende for Glimmer og Flitter, og det er Udannede i Almindelighed, stige efter disse udvortes Tegn, anvende al deres Flid og Bestræbelse for at erholde dem, og glemme det Indre, Dyd og personligt Værd. Jo mere pralende og iøinefaldende Mennesket bliver ved Uniformer, Ordener, Dragter, Titteler, Rang m.v. jo mere tomt, kraftløst og ubeqvemt til sand Borgerdaad, til tunge og store Offere, som Fædrelandet ofte kræver. Disse Ting have mere Forvandtskab og Oprindelse med Toutoeringen end Mange

at vi kunne klappe Nogen med den ene Haand og nappe ham med den Anden, ei heller ynder vi det Princip: "Værer snilke som Slinger og eenfoldige som Duer", meget mere mene vi, at Oprigtighed er den første af alle borgerlige Dyder, og denne tør Hrr Pontopp., forsaavidt hans Forhold ene skulde bedømmes efter denne hans Indrykkelse ikke gjøre Paastand paa. At han afviger fra Stændernes Anskuelser om Skolelærernes Trang og deres Kaars Forbedring, det undrer os ikke, saasom det er noget Almindeligt, at Præsterne mene at vide Alting bedst, især om det er Lægfolk de have med at gjøre. Hrr. Pastoren er ingenlunde den Første, som forekaster Skolelærerne deres Stilling, og af den vil forsvare de Afknibelser og den Mangel, som i snesereDecader have været deres Lod. Men vi ville ikke fortie at alle slige Argumenter ere uædle, røber en Tidsalders Raahed, og ere saare krænkende for de Paagjældende. Vel vide vi at en Stat kan bestemme, at Een skal være Høie en Anden Lav, En lærer og en Anden ulærer, og behøve ikke at raadspørge den strænge Ret heri, eller at hensee paa den personlige Subjectivitet, men naar den vil det Heles Vel, saavidt muligt sikre sin Varighed, da er Billighed, Ret og Fornuft dens fasteste Støtter, og saasnart den undrager sig disse, enten i Almindelighed eller Isærdeleshed, da er den syg har Ulempe enten i hele Legemet eller enkelte Lemer. Ligesaa Lidt vil nogen Tænkende dele den Anskuelse med Pastoren, at fordi En er født af Bønder, at man derfor skylder ham mindre, at man derfor kan benytte eller befale over hans Kræfter uden Vederlag, og at han derfor har mindre Fordring paa at blive retfærdigt og billigt behandlet. Vi synes at burde undsee os ved at yttre den Maxime, at Fødsel og Stilling, som Ingen selv bestemmer, men er noget Uvilkaarligt skal have Indflydelse paa, hvad Løn en Mand bør have for sit Arbeide, eller hvorledes hans borgerlig Anseelse skal være. Er hans Kaldsgjerning af den Beskaffenhed, at den fordrer Anstrængelse, Flid og Talent, at Statsvel og Borgerlykkesalignede ere uadskillige derfra, stige og synke, ligesom den udføres og lykkes, da kan det ikke være tvivlsomt for Nogen, hvorledes hans Lod og Almeenagtelse burde være, eller hvorledes Stat og Foresatte bør behandle ham.

Intet kan være mere Ubetænksomt end at sammenstille forskellige Embedsmænds Kaar, Hæder og Indtægter. saasom det ikke blot røber Avind og Misundelse, de selv for Lidt og Andre for Meget, og fremkalder ømfindelige Berøvelser, Opspørelser og Yttringer. Men ikke destomindre har dog Hrr Pastor Pontoppidan gjort sig skyldig heri, kalder endog 3 Biskopper og selv Cancelliherrerne til Vidne paa, "at $\frac{1}{3}$ af Danmarks Præster have mindre Løn end

mangen Skolelærer i Fyens - Laalands - Falsters og Sjellands Stifter". Saasom nu Odense, Khv, etc ogsaa ere i disse Stifter, og der muligen i en eller anden Kjøbstad kunde være en Skolelærer, der havde faaet Degnerrettighederne ved en Kirke i den, saa er det tænkeligt at enkelte saadanne Lærere kunne overgaaet Præsterne i visse Egne i Jylland i Løn, hvilket dog er høist usandsynligt, men at det skulde være tredie Delen af Danmarks Præster, det vove vi herved paa det Bestemteste at modsige, og tør ligeledes - ikke dristigt - men i skyldigst Underdanighed opfordre bemeldte høie Herrer til derom at give Vidnesbyrd. Men hvortil nytte slige Opfordringer? Talen er her kun om Landsbykskolelærernes Løn, og ingenlunde om Kjøbstadskolelærernes. Om disse har jo Hrr Provst Birn ikke talt. - Han forandrede siden i et senere N^o Brøkken $\frac{1}{3}$ til $\frac{1}{10}$, hvilket gav en stor Forandring i hans Paastand. Dog hans Formaal, at skade Skolelærerne blev det samme, hans Avind ligeledes.

($\frac{28}{3}$ 36)

Efter Jacob Brev sidst, havde han læst i Collegiaaltidenden, at Skolelærernes Kaar og Skolernes Tilstand skulle undersøges.

Sande Venner af Fædrelandet og Folkeoplysningen kunne ikke andet, end glæde sig ved at erfare, at vor kjære og dyrebare Landsfader, formodenligt i Anledning af Ständerforsamlingens indstillede Petition om Forbedring i Skolelærernes Kaar, har anordnet, at disse tilligemed selv Skolernes Tilstand skulle undersøges. Bemeldte Kaar blive, som bekjendt er, bestemte i Krigens Aar, under et forstyrret Pengevæsen, medens Alle havde overdrevne Forestillinger om Kornværdier, og Forholdene være caotiske, hvorefter det turde være mere end indlysende, at under saadanne Omstændigheder, maatte det have været et forunderligt Slumpetræf, om Skolelærernes Lønning var blevet enten billig eller retfærdig bestemt, eller om noget Blivenue lode sig basere, hvor ingen Grund eller Basis var. Med hvert Trin vore Repræsentativer værmede sig Pariværdien, eller den rede Sølvværdi, hvorpaa de lode, nedsank Skolelærernes Kaar fra deres nominelle og temporelle Høide, indtil de nu i de fleste Egne, og hos Fleertallet af disse Mænd ere qva Daglønnerens, hvilket dog dengang hverken var Statens Øiemed, eiheller Noget, den kunde være bekjendt at forlange. Saa at Begge, Repræsentavierne (eller Rigsbanksedlerne) og Skolelærernes Kaar, viste sig af aldeles modsat Natur, hine steg medens disse sank, og det gik hermed ligesom med enhver Tid efter Tid indtrædende Forandring, at Virkeligheden

gaaer langt forud, og Erkjendelsen af samme kommer seent og langsomt bagefter. Thi bemeldte Kaar nedsank til deres nærværende lave Standpunkt, Lærerne kjæmpe i flere Egne med Savn og Mangel, men deres Foresatte bleve i deres tidligere opfattede Anskuelse heraf, og enten ikke ville eller ikke kunne overbevise sig om den sande Beskaffenhed; indtil endelig Aarene oprullede Forhængen, det skuffende Billede udtraadte af Huulspeilet, og staaer i sin nøgne Virkelighed, Armod og Forarmelse.

Hr. P. regner det nøie med Skolel., men ikke med Sandheden. Han anfører, at de have rundelig af Høe og Halm, hvilket dog er det Modsatte, naar de holde 2 Kjør og 6 Faar, ligesom Anordn. forudsætter. For at faae Ramsen lang naar han opregner deres Emolumenter, anfører han ogsaa at Bønd. tilfører dem Alt - ja maae endog forsyne deres daglig Stue med en Kakkelovn. Naar man regner en Saadan for 25 Rld. saa er dette en aarlig Gunst af en Rld. Sandelig, hvor man skal være nødt til at tage saadanne Smaating med for at faae Noget ud, der var værd at omtale, der maa være Lidt at tage af, og der maa hos Opregneren være Omhyggelighed for at Intet skal blive forglemt.

Undertegnede Skolelærere, der samle sig 4 Gange aarlig for at samtale med hverandre om Skolevæsen og Underviisning, om Metoder og practisk Skolehold, for derved om muligt at opnaae en større Embedsduelighed, føle Alle en dyb og inderlig Attraa efter at bevidne D.H. vor underdanige Taknemmelighed og Hengivenhed, ikke blot fordi De ved alle Leiligheder i Deres høie Embedsstilling viser et humant og faderligt Forhold imod os, hvilket Enhver af os erkjender, og oftere have yttret, men ogsaa fordi De paa den Plads i Ständerforsamlingen, hvortil Kongen har kaldet Dem, og hvilken De saa værdigen udfyldte, antog Dem samtlige Skolelærere, og udarbejde et fortrinligt motiveret Forslag til deres Kaars Forbedring.

Som bekjendt bleve bemeldte Kaar bestemt under et forstyrret Pengevæsen, da alle havde, formedelst de uhyre nominelle Priser, urigtige Forestillinger om den Kornværdi, hvorpaa de bleve baserede, og derfor kunde de ei heller gives uden en temporair Bestemmelse, og Passelighed, der naar de forstyrrede Forhold atter ordnede sig, matte forandres overeensstemmende med disse, og det nye Grundlag, som da dannede sig, om ellers disse Kaar skulde være billige og retfærdige, og Skolelærerstandens Exi-

stence conserveres. Men uagtet, at dette saaledes er en nødvendig Selvfølge af Tidsomstændighederne hvorunder de bleve til, og det var mere end indlysende om saa aldrig Erfaring havde bekræftet det, saa er det dog hermed, ligesom med enhver Forandring, der indtræder Tid elfter Tid, at Virkeligheden gaaer langt forud, og Erkjendelsen af samme følger længe og langtsom bagefter. Thi bemeldte Kaar nedsank til deres nærværende lave Standpunkt, Lærerne kjæmpede de fleste Steder med Savn og Mangel, men Flertallet af vedkommende Foresatte forbleve almindeligen i deres tidligere Anskuelse af dem, talte om overdrevne Fordringer, Ubeskedenhed og Indbildskhed, indtil nu endelig Aarene have oprullet Forhængen for Enhver, som vil see, det digtede og falske Billede er udtraadt af Huulspeilet, og den kummerlige Virkelighed, en uskjult Armød, staaer istedet. Og hvor kunde det være anderledes? Enten har den selv ingen Forstand, eller ingen Agtelse for Andres, som vil gjøre Nogen viis, eller mene, at 7 a 9 Mennesker kunne finde andet, end Fattigforsørgelse i den Skolelærerne bestemte Løn.

I Anledning af Helsingørs Stændedeputerede Hr Etat. Reenfeldt Hjemkomst fra Stænderforsamlingen gave denne Byes Borgere en Æresfest for ham hvorved blev afsjungen Patrotiskesange. Der forekommer i den ene følgende Vers:

"Med Tiden lærte Dansken snart

"Det frie Mod at glemme;

"Og han blev vandt til Slaveart,

"Med altfor let at Stemme.

"I sløve Trældoms usle Kaar

"Bag fremmet Plougstjert Bonden gaaer

"Af Ridefogden Pidsk han faaer

"Og skjælver for hans Stemme.

"Den Ridder kommer høi tilhest

"Den Borger ydmyg bukker

"Han veed det er en farlig Gjæst

"For hvem ei Laasen lukker.

"Forknyt bag sine Rudder smaae

"Med Bly i Vinduet, Taaget Straae,

"Og Arms Tegn i hver en Vraae,

"Han skjuler sig og sukker". -

Atter har Sagnet og Menigheden lidt et stort Tab, tunge og bittre Sorger ere indtrængte i et stille og lykkeligt Huus, i haabefulde og sædelige Børns Hjerter, idet at den sindige og forstandige Huusbond, den ømme og kjærlige Fader, Selveiergaardmand Jørgen Madsen af Frydenlund her i Sagnet, er bortkaldet herfra Livet, fra sin vel bestyrede Gaard, og fra sine 3 uforsørgede Børn. I flere Aar stod han ene til Skjærm og Lye for bemeldte Børn, ligesom det voxne og ganlige Træ, der ikke blot bærer rigelig Frugt, men ogsaa betrygger de spæde Skud og unge Planter, der fik Tilværelse af dets Rod, og nu staae under dets Grene; men nu Døden har fældet ham, hans Plads er øde, hans Raad og Værn fattes, staae disse ene, blottede og udsatte for alle Livets Storme. Men han som bortkalde ham, fældede ham ved Døden, og derved stillende de forældreløse Børn ene, og udsatte for hvad Livet og Tiden ville bringe, han har vissealigen ogsaa allerede udseet Stederne, hvor de skulle henplantes, atter finde Tryghed og Fred, og faae Anledning til at sige: "Herren har gjort det vel Altsammen".

Ellers var bemeldte agtbare og christelige Dannemand født til denne Verden i Aaret 1774, den 25 Julii, i Roerslev Sogn og Bye her i Herredet af ærlige og christelige Ægtefolk. Hans Fader var den sammesteds boende christelige og skikkelige Mand, Gaardmand Mads Jørgensen, og hans Moder den ligeledes ærlige og skikkelige Kone, Maren Rasmus Datter. Ved disse Forældres Omsorg blev han ikke alene døbt, indlemmet i den christelige Kirke, og fik Deel i dens Forjættelser, men han erholdt ogsaa ved dem sin første Underviisning og Opdragelse, ligesom de ogsaa nedlagte hos ham de tidlige Spire til den jevne Virksomhed, den fredsomme, rolige og satte Væsen, som siden har prydet hans Vandel, og gjort ham agtet og æret her iblandt os. Efterat han i sin Ungdom havde haft nogle Tjenester i sin Fødeegn, og erhvervet sig et godt Vidnesbyrd for sin Flid og Troskab i hver af dem, kom han til at tjene for Avlskarl i Middelfart i nogle Aar, hvor han blev bekjendt med sin sal. Hustrue Maren Hans Datter Larsen, til hvem han blev ægteviet der i Menigheden den 30 Maii 1804, levede siden med hende et fredeligt og christeligt Ægteskab i 25½ Aar, blev Fader til 7 Børn, 6 Sønner og 1 Datter, hvoraf de 4 Sønner allerede ere døde, og derfor som bemeldt er, kun 3 Børn her tilbage efter dem, nemlig 2 Sønner og 1 Datter, som Alle ere her tilstede, forældreløse og ene. I Aaret 1811 solgte han sin eiede Gaard i Middelfart, og Aaret derpaa, 1812,

passende, saasom det neppe kunde være at supponere, at ikke Een eller Anden af Gjæsterne skulde have nydt formeget, enten af Mad eller Drikke, og overfyldte Maver vare aldrig Midler, hvorved eller hvorunder Guddomen prisedes, og at bestemme et Tidspunkt dertil, hvori Sligt var Tilfældet, kunde jeg for min Deel ikke finde passende. Saa havde Salomon ogsaa sagt, at der var Tid til al Ting. Eineller var det Brug i de høiere Stænder. Ofte blev der ogsaa ved saadanne Leiligheder sjunget Drikke- og Elskovsviser, eller opsendt Lovsange til Bachus, Amur, etc overborde og medens Maaltidet varede, at Degnen nu deroven paa ogsaa tilligemed Selskabet skulde opsende een til den ene sande Gud, forekom mig at være upassende, og paa urette Tid, hvad saa end Andre meente derom.

Bemeldte B. fremførte den alm. Grsn: "Man bør stedse leve i Gud". Herved forstaaer han formodentlig, man skal ved alle Leiligheder drage Religionen ind i Livet. Kun maa jeg spørge, om Religionen vinder derved? Om Livet er saaledes, at den kan indtages deri, uden at profaniseres, nedsættes, og tape i Værd, naar det skal skee ved alle Leiligheder? Maaske vil Slige, at naar man engang slaaer en Sviir af, at det da ogsaa skal skee i Gud? Alting har sin Tid og sit Sted, det Hellige maa ikke neddrages i det Uhellige, Gudsdyrkelsen i *)

Høiærværdige og Høilærde

Hr. Provst B! -

Paa en af mig til Directionen for det kongelige Seminarium i Skaarup indgiven Ansøgning har Forstanderen underrettet mig om, at min Søn M.U. er bestemt til at optages paa Samme i Aar, og at han skal være der til 1ste Julii; men derimod paa eet for mig ikke mindre vigtigt Andragende i bemeldte Ansøgning, nemlig at maatte vorde fritaget for de befalede Kjendelser til Seminariet, har jeg ingen Resolution faaet. I Anledning heraf tildrister jeg mig at bede D.H. om, saasom De nøiere kjender min uformuende Tilstand, at forhjælpe mig til hos bemeldte Seminariedirection at vorde fritagen for at erlægge ovennævnte Kjendelse.

Efter et Brev, erholdt fra min Søn i Kjøbenhavn sidst i April gaaer han op til Embedsexamen i forestaaende Julii; han yttrede tillige, at det faldt ham tungt baade at berede sig hertil, og at fortjene Ophold, hvorfor, da jeg dog ogsaa gjerne vilde hjælpe ham lidt, sendte ham 15 Rld nu ved Pintse, som var mit hele Offer. Jeg har maattet kjøbe Korn allerede, hvor-

**) Forholdet er anderledes*

tænke, og er en Art Levning af samme, som engang maa vige for en bedre Tingenes Orden, for en rigtigere Opfattelse af Menneskets og Borgerens Bestemmelse, og Samfundsordnens sande Tarv. Langt ønskeligere var det, om man optog den Maxime, at fjerne alt Sligt, og fundere Sat og Statsvel paa Fornuft, Ret og Billighed, end paa en falsk Eres Principier, paa Noget der gjør Borgerne forføngelige, indbildske, storagtige og opplæste, gaar halvt sidelæng for at holde det Bryst frem, hvorpaa det saa overmaade vigtige Tegn hænger, sprider i lang Afstand alle Kommande, om de see og forfærdes over den erholdte Herlighed.

| ($\frac{18}{4}$ 36)

"I den Hemp. Avis N° 60, 14 April 1836, findes nogle Bemærkninger om Al. Ussing; bl. A.: "Denne Mand Skribent og Stænderdeputeret er vistnok et interessant Phenomen hos os. Udrustet med overordenlige demagogiske Gaver, har han ingenlunde forsømt sine Talenters eller sin Karacteurs Uddannelse. Han har ikke blot Iver og Dygtighed, men ogsaa Flid og Kulde, stor Tydelighed i Fremstillingen og et klart Overblik over det, han vil. Vittighed og træffende Lignelser fattes ham ikke; dertil et sikkert Øie til at opfatte, og selv dramatisk Gave til at skildre. Hans Sprog er reent, fatteligt, og ganske som Folk tale. det. Han er en sand Taler, forsaavidt Talens nærmeste Formaal er at faae Tilhørere til at antage den fremsatte Mening, thi han naaer meget ofte dette Maal. Kun naar han forlader den demagogiske Simpelhed, og vil være rethorisk, taber han sin Ligevægt, bliver bombastisk og utaalelig. f. Ex. i den høistmærværdige Tirade om "de blaaøide Dreng (Stænd. Tid. 857-58) o.s.v. Længere hen drøftes paa Satirens Vægtskaal de bekjendte Ussingske Sætninger: "Skolen for Livet mangler" - af den latinske Skole gaaer Lærlingen som oftest ud som en lærd Pedant, og af Almueskolen gaaer han ud som en uvidende Bonde - at en Student forstaaer ikke at slaae et Søm i en Væg uden at slaae sig Fingrene tilblods, og at han vel veed hvad Seglgarn og Karduspapir hedder paa Latin og Græsk men er ikke istand til at binde en Pakke forsvarlig sammen". -

I Dsk. Folkeblad N° 2 og 3 har Provst Tryde vildet vise, at Middestanden ikke udgjør den egentlige Kjerne af Nationen, naar den afsondrer sig fra Embedsklassen, saasom der da hører en større Intelligents til end der findes i denne. Forunderligt

er det, hvorledes han ved sin Ordrigdom blinder baade sig selv og Andre; jeg forudsætter at han mener det, ligesom han skriver, og at han ikke er en Blækfisk, der giver en Sortvædske fra sig i stor Mængde, og derved skjuler sig for sine Forfølgere. I den Mening i hvilken han her tager Ordet "Kjærne" betyder det Samme, som en Komets Kjærne, d.e. hvor Legemet har sin meeste og største Glands, det som trækker Øiet til sig, eller Noget saadant; men Kjærnen er egentlig det, hvorved Planten efter sin Forstyrrelse vedligeholdes, hvoraf den opvoxer igjen, og det er Bøger og Almue i Forening, ikke Doctrinen i Staten, saasom denne ligefuldt bestod, førend hiin blev til, og vilde heller ikke ophøre om den forsvandt; en Stat af lutter Lærde er en Uting, men en Stat uden Lærde er mulig, og alle Stater have existeret uden Disse. Vil man kalde dem Statens Blomst, har jeg intet derimod, kun at de blive hvad de egenlig ere, konstige Blomster, der ikke sætte Kjærne, kunne ikke forplante sig,

fortællelsen mangler i dagbogen

Hrr M Jacobsen en Søn af Skolelærer og Kirkesanger Jacobsen i Fjelsted, har i afvigte Februar Maaned d A under Hrr Pastor Hindbergs Fraværelse, været constitueret Lærer i Bred Skole. Ved mine Skolebesøg har jeg havt Leilighed til at bemærke dette unge Menneskes fortrinlige Gaver og Lyst til Skolefaget. At han er og vil med sine særlige Anlæg vorde en særdeles duelig Lærer dette er min og mange Andres Mening. -

Vissenberg d 5 Marts 1836

F Schjøtt

Kappelan for Vissenberg

Meninghed

Marcus Uldrick Jacobsen, af Forældrene Skolelærer og Kirkesanger Hrr Peter Jacobsen og Hustrue Emilie Cathrine Bjerck i Fjelsted Vendi Herred, er født d 20 Maj 1816; vaccineret af Districts Lægen i Middelfart d 12te November 1818; og confirmeret af mig efter at have aflagt Prøver paa fortrinlige Kundskaber l Søndag efter Paaske d 10 April 1831.

Han har stedse været hjemme hos sine Forældre, hvor han har udmærket sig ved godt Forhold, og ikke forsømt Kirke eller Alter; og da han numer har yttret Lyst til Skolevæsenet, har Faderen, der er en saare duelig Lærer veiledet ham i dette Fag, og, som Følge af Sønnens Receptivitet og Flid, ikke uden lønnende Frugter, der har viist sig i de senere Aar, da han har deeltaget med Faderen i Skole-Undervisningen, hvorved, saavel som ved sit sindige Væsen, Paapassenhed og gode Omgang med Børnene, han har vundet baade deres og deres Forældres Yndest; ogsaa min Yndest har han billig Krav paa, og inderligt vilde det glæde mig, om jeg kunde bidrage til hans Lykke! i det mindste vil jeg meddele ham - min allerbedste Anbefaling; og stedse skal han ledsages af mit allerhjerteligste Ønske for sit Fremtids Vel.

Fjellerup Præstegaard i Fyen

den 11 Maj 1836

P. J. Junge

Sognepræst for Fjellerup og

Harrendrup

(LS)

Provst Benzon har nu anmeldt, at Inseratet i Khv Post der skal være optaget med megen Sensation i Aarhusavisen, og er undskrevet Navnet "Schrydstrup" at denne vil med det første blive sagsøgt. Bemeldte Provst har ogsaa anlagt Sag mod den gl. Brodersen. Formodentlig er dette et meget godt Middel til at undertrykke den offentlige Anke mod lignende Forhold af andre Skolelærere i Fremtiden. Saasom disse have lidt til dagligt Underhold, mindre til Processer. Herved opnaaer Provsten sit Ønske, og Hensigt, at være frygtet, og uangrebet, hvad han end maatte have under sin Kappe, og hvilke Vilkaarligheder han end monne udøve. Saaledes er Rigdom nyttig til alleting. - Stykket i Khv. Posten N° 127, 2 Maii 1836, af Schrydstrup, som har givet Provsten Anledning til ommeldte Avertissement, har jeg nu ogsaa læst, og det er slemt for ham, saasom det nu er indlysende, han heri handler ulovligt. Hvorvidt Schrydstrup handler moralsk ret i at bekjendtgjøre en Sag, som den nærværende, hvori han selv ved et ulovligt Middel, opnaaer et Embede, som han nok ellers ikke ville have faaet, er nok ei heller tvivlsom. Hans Stykke er ellers skrevet vel, sindigt og værdigt, og dog helt gennem stærkt graverende for Provsten, viser hans Inconsequents, og Vilkaarlighed. Schwartz, der fik de 200 Rld, var "af Provst Benzon betegnet som en uredelig Embedsmand, der har taget Gæs af Bønderne for at tie til deres børns skoleforsømmelser, har ved den samme Provst B. "Mægling, afstaaet mig - Schrydstrup - som Mestbydende sit Embede for 200 Rld; efter at han saaledes har for rede Penge bestemt "sin Eftermand er han indstillet til Entledigelse med Pension paa "Grund af Alderdom og Svagelighed m.v." - I samme N^o af Khv. Posten er ogsaa et Stykke indrykket af den gl. Præst Rafn, hvori han modsiger den gl. Brodersens tidligere Beretning om Usandheden i Provst B. Indrykkelse; underligt er det, at den gl. Rafns Stykke bliver bekræftet af B. Eftermand, Andersen! - Hvorvidt nu disse To ere uafhængige og selvstændige, eller Redskaber for Vedkommende, kan man ikke saa lige vide; maaskee de kunne være svage nok til at ville indynde sig hos Provsten ved deres Inserat?

Thenseende til Rettigheden til Juleofferet, hvorom Brodersen og Andersen stride, da har den Første maaskee mere Ret end denne, efterdi at A. er indsat samme Dag som det faldt, første Juledag 1355; thi hvorledes kunne han blive berettiget til Offer i samme Moment han blev indsat, eller den tabe en Rettighed som havde havt det foregaaende Arbejde i flere Maaneder, for hvilket det

er bestemt som Løn, ved en siig Indsættelse, som er uheldig valgt, ikke alene fordi Festen forstyrres ved den, Oplæselsen af Kaldsbrevet og Tale i denne Anledning; men ogsaa fordi at det maatte give Strid mellem den Fratrædende og Tiltræden om hvem det same Dag faldne Offer tilkom. Dersom man nu vidste, at den gl. B, som i langt Tid havde været tirret, og derfor ikke havde stor Agtelse for uvæsenlige Formaliteter, var hæftig af Temperament, og mulig ikke lod sig Offeret berøve, da var bemeldte Offer- og Indsættelsesdag tillige en for ham lumsk lagt Snarre, som vort stakkels Døgn kalder Snilched, Conduite og Fiffighed. Naar de, som skulle være Talsmænd for Sandhed, Retsindighed og Morallitet, stiller sig an som Diplomater, Politiker, og Underhandlere, foretrækker Machiralismen for Christendommen og bekymre sig lidt om Midlet, naar det blot fører til Maalet, da vil ingen forundre sig over, om samme Maximer gaaer over i Folket, og der endnu vorder tydeligen, qvæler Folkeoplysningens Frugter, og bringer den i Vanrøgte.

Ellers siger Præsten Rafn, at det er efter høiere Befaling, at And. er bleven inusat Juledag, hvorfor det turde være nogen Brøde hos Provsten ogsaa i denne Henseende.

Nu ($\frac{20}{5}$ 36) læses i Khv.P.: "Aarhuus Avis af $\frac{20}{5}$ dennes meddeler ifølgende Efterretning fra Ringsted: "Sagen: Provst Bentzon contra "Skolelærer Brodersen er nu incamineret. Proc. Verner er Provstens Sagfører; Landsoverrets Proc. Kmarad Knudsen i Khv fører "Brodersens Sag. Provsten har beneficium proceius gratuiti. Ogsaa "Skolelærer Schrydstrup i Ørslovunderskov, Bringstrup Pastorat "er af Provsten indklaget for et Inserat i Kbhp. som er overskrevet: "200 Rld for en Skole" og har vakt stor Sensation". - Samme Nr af Kbhp: Til Underretning for Dem, som have taget Notice af de med Navnet Schrydstrup undertegnede Stykker i dette Blad N^r 102 og 127 bekjendtgjøres, at bemeldte Schrydstrup vil af mig vorde sagsøgt. -

(Kbhp 8 Maii 1836 N^r 133). -

Ringsted den 5 Maii 1836

N.L.C. Bentzon. -

At den gl Brodersen ved sin Konseqventz og Fastned til siast vilde komme i Forlegenhed mod Provst Bentzon, blive sagsøgt og mulcteret, var Noget man kunde forestille sig, om ikke for Andet, saa for Exemples Skyld; thi hvor vilde Embedsmændene i de høiere Stillinger faae den behøvende Respect og Anseelse, eller skaffe sig fornøden Lydighed og Ærbødighed, om de ikke ved Søgmaal og Rettergang skaffede sig den, og derved holte deres Undergivne 3 Skridt fra Livet. Ved Proces kan man bøie Modet paa den diærveste Skolelærer. Især om han har langt til Tinget, og er fattig.

Maaske kan det formenes ham at næve Underviisningen i Skolen paa de Dage, ihvilken han skal møde for Retten, og saaledes faae ham mellem tvende Skjær, hvor han vil komme til at strande enten paa det ene eller det Andet; Cylla eller Charybdis.

Vor Samfundsorden er enanu ei uddannet i den Grad, og vil vel ei heller saasnart blive det, at det ene Menneske kan forlange Ret og Billighed af det Andet, uden Hensyn til Formoldet, som eksisterer mellem dem. I gl. Monarchier ere de absolute Former indførte i alle Stillinger, anvendes af ennver Overordnet mod hans Undergivne, og have gjenstrømt Alle, Sognefogden saavel som Ministeren. Begge kræve blind Lydighed, tragte efter at imponere og kue, og forsmæe at lede og overbevise. Saalænge Øvrighederne endnu staae paa dette Fortidens lavere Trin, indvilde sig at Folkene og Embederne ere til for deres Skyld, og at deres Kald og Bestemmelse ene bestaae i at vedligeholde Underdanighed og den saakaldte Orden, da vil den almindelige Uvillie, Hyklarie og Forstillelse, som finder Sted mellem dem og Folket, holde sig, og den hele Stat hvile paa en huul og undermineret Basis. Thi hvor et Folk staaer i den Formening, at det ikke er til, uden alene for de Stores Skyld, for at nære den Yppighed og Overdaad, som det seer, at de tilbringe Tiden med og i, da kan det ingen ret eller stor Attraa have for at bevare eller conservere dens Forfatning, for at afvende Stormen om den opsteg; vi mene at bevise Vedkommende en Tjeneste med, her at have hendraget deres Opmærksomhed herpaa?

Smaa og korte ere Mellemtiderne fra en Jordefærd til en Anden. fra en Gravs tildækning til den andens Aabning; saa vor Levetid hengaaer mellem Grave, og daglige Minder om Dødens uimodstaaelige Magt. Et saadant Minde er os nu atter givet, i det at en christelig og skikkelig Kone, Enke efter afg. Selveiergaardmand over Jørgen Larsen, navnlig Maren Hans D., idag er nedsat til Hvile i sin Grav, og hendes Aand overgaaet til den bedre Verden, i en Alder da hun endnu kunde vente at have en Række af Leveaar tilbage.

Hun blev født til denne Verden i Aaret 1778 i Skydebjerg Taarup i Baagherred af agtbare og christelige Ægtefolk. Hendes Fader var den sammesteds boende ærlige og christelige Selveiergaardmand Hans Jeppesen, og hendes Moder den ligeledes skikkelige og velagtede Kone, Anne Katrine Datter. Efter foreviist

Døbeattest blev hun døbt i bemeldte Skydebjerg Kirke den 17 Maii, og saaledes som Religionen foreskriver optaget i dens Skjød. Om hendes Barndom og Ungdom vide vi intet Bestemt, saasom Ingen har kunnet give nogen ret Underretning om samme; men vi feile neppe, naar vi antage, at hun har tilbragt den med at lære de sædvanlige Fruentimmerarbeider, som høre til hendes Stand, saavel som den Tids Børnelærdom.

For mange Aar siden, formodentlig i 1804 eller -5, altsaa i sit 27de Aar, da kom hun hertil Sognet, hvor hun har havt 2 Tjenester, og da hun saavel i disse som i Tidligere, tjente længe paa hvert Sted, saa tør vi formode at hun har været troe og flittig, og besiddet de Egenskaber Hosbonder kræve hos et Tyende. Og da Huusholdningen i enhver af disse Tjenester var hende overdraget, og hun har forestaaet den med Berømmelse, saa tør vi ogsaa tillægge hende den Roes, at hun var et dueligt, forstandigt, virksomt og sparsommeligt Fruentimmer. Paa Grund af disse og andre Dyder erhvervede hun sig sin Hosbonds o.m. Jørgen Larsens Yndest i den Grad, at han inulod sig med hende i den hellige Ægtestand i Aaret 1815 da hun var 37 og lod sig vie til hende i Skydebjerg Kirke den 18 Marts. Med ham levede hun et christeligt og fredssommeligt Ægteskab i 10 Aar og blev Moder til et Barn, som var dødfødt, og nær havde kostet hende Livet.

I Aaret 1825 afstode de endelig Gaarden til den allerede forud bestemte Eier, Hans Jørgensen, som nu idag besørger hendes hæderlige Begravelse, og i samme Aar den 3 Julii døde hendes Mand meerbemeldte Jørgen Larsen, og paa Grund af en stedfunden Accord havde hun erholdt Aftægt og Tilhold i Gaarden for sin hele Livstid. I de 11 Aar, som siden ere henrundne, har hun for det Meste havt et meget daarligt Helbred, behøvede de Hosværendes Hjælp og Bistand alle Øieblikke, og de have ydet hende den med en Redebonhed og Velvillie, som fortjener Retsindiges Agtelse, og som nu for dem selv maa være glædeligt at tænke paa. I sidste Aar havde bemeldte hendes Svagelighed bedret sig fra Tid til anden, og den Besværlighed hun havde i at gaae, var nu saaledes hævet, at hun nu kunde gaae uden nogetsomhelst Hjælpe-middel, hvilket foraarsagde hende en inderlig Glæde; men dette var kun et kort og livligt Glimt af Aftensolen gennem en lang Dags mørke Skyer, en liden Lise efter langvarige Smerter; thi i Fredags 3 Uger, eller den 6 Maii, følte hun en Standsning i de indvortes Dele, som bebuddede Dødens Nærhed, og som alle anvendte Raad og Lægemidler uagtet, ikke kunde hæves. De hermed forbundne store og haarde Smerter bar hun med Taalmodighed, og viiste

ellers paa sin Sotteseng et christeligt Forhold. I Onsdags Eftermiddag Kl. 2 var hun opnaaet Maalet i denne Verden, og døde sagte og stille hen efterat have levet i 53 Aar og 8 Dage, som er den sal. Hensovedes ganske Alder. -

Et Folks Velstand, saavelson dets Evne til at bære paalagte Byrder, beroer paa hvorledes dets Næringskilder afbenyttes, eller hvorledes disse flyde. Nu indseer Enhver, at det er ikke saameget den legemlige eller physiske Kraft selv, der aabner Næringskilderne, eller faaer dem til at flyde rundeligere, som det er den Aandelige, Intillegentsen eller Forstandskraften, som dirigerer hiin, og anvender den paa den hensigtsmæssigste Maade. Store Armeer sammenbringes ofte, og Folkene zittre over de Tings Forventning som skulle skee, men fordi den styrende Intelligents savnes, eller ikke er sit Foretagende voxen, udrettes der intet, ja de udirigerende Kræfter virke maaskee ogsaa forstyrrende og tilintetgjørende paa hinanden. Foranførte er ligesaa rigtig i det Smaa som i det Store. En Agerdyrker har 4 a 5 Tjenestefolk til sine Jorders Drift, for at skaffe sin Familie Ophold, og pligtmæssigen at bidrage til de offentlige Indretningers Opretholdelse; men han er raae og uvidende savner Kyndighed og Forstand til at anvende Tyendes og Lastdyrenes Kraft, udbringer kun det Halve af de under Hænder havende Næringsveie; istedetfor at pønsse paa Udveie, og udtænke Midler, trækker han i Slendrianens Lænker, ligesom de kjære Fædre, og giver sig tabt naar de gl. Maximer ikke rækker til. Han fattes ikke saameget Arbeidskraft, eiheller den saa ofte omtalte Driftskapital, hvor saare ønskelig samme end var; men han fattes Intelligents, Aandsudvikling og Tænkraft. Den hele Folkevindskibeligheds Størrelse, Beskarfenhed og Retning beroer netop paa denne alene. En afrikansk Hørde kan umulig overtage sig at benytte Næringsveiene i et oplyst Land i Europa, saasom den fattes den dertil fornødne Aandsudvikling, og et Selskab af oplyste og uddannede Europæer kan ligesaa lidt blive ved en raae Afrikaners faa og tankesløse Sysler. Hvorfor det er uimodsigeligt, Fornuft og Erfaring stadfæste det, at et Folks Vindskibelighed stedse er parallel med dets Intelligents, eller Aandsudvikling, stiger og synker ligesom denné, og er en af Samme undeblivelig Følge.

Spørgsmaalet turde derfor blive, hvorledes forhøies ommeldte Intelligents, eller Aandsudvikling og Tænkraft? Unægteligt gives der flere til Øiemedet tjenlige Midler. Men, naar vi skal

kalde eet af disse det Vigtigste, da veed vi Ingen fremfor Skolevæsenet. Thi det virker umiddelbart, paa den uindtagne Ungdom, begynder med Sjæleevnernes Udvikling, og at indskrive saavel Sædelovens som ^{Religionens} (Landslovens) Bud paa den barnlige Sjæls rene Blade. Erfaring maa have lært Ennver, som har forsøgt, at det er møisommeligt at indtænke sig i en Materie, at det koster Anstrængelse at samle Tankerne og fæste dem til een eneste Gjenstand, og at den Ubevante har Modbydelighed derfor, undslaar sig, saalænge muligt. Dene Afskye eller Modbydelighed for anstrængende Tænkning er almindelig hos Almuen, den følger derfor Slendrianen, eller den tankesløse Regel, som de kloge Fædre have fulgt, anseer det endog for noget Unæderligt at begynde noget Nyt, for en Utroskab mod det gode ærværdige Gamle. Hermed vil jeg dog ingenlunde paastaae, at Slendrian og Fordomme endnu herske med samme Magt, som før det forbedrede Skolevæsen, eller at vor Agerdyrkning ingen Fremgang har gjort, og at der ikke er større Spor til Tænk-somhed hos Almuen nu end før; nei man seer glædelige Resultater af Skolevæsenets Virksomhed, et kjendeligt Fremstød er unægtelig skeet; men det er endnu ikke almindeligt, Sæden er kommen op paa de gunstigere Steder, paa de øvrige ligger den endnu under Jordskorpen. Og hvor kan man med Billighed vente, at det skulde være anderledes? Er Skoleforanstaltningerne eller Skolevæsenets Organisation af den Beskaffenhed, at man allerede nu ere berettiget til at fordre moden Frugt. Men vi afdrages fra vort egentlige Maal, at omtale, hvorledes Intelligentsen i Folket forhøies og formes.

Hvor ommeldte Aandsvirksomhed eller Aandsudvikling ikke existerer, og den omtalte Ulyst eller Modbydelighed for Aandsanstrængelse finder Sted, der er Haabet kun lidt til større Virksomhed, til Prøver og Forsøg i Agerdyrkingen, og andre Vindskibeligheds Grene. -

($\frac{12}{5}$ 36)

Den 10 og 11 Junii var jeg til Bryllup i Kjørbyholm i Indslovsogn, hvor jeg ret havde etpar morsomme Dage. Jeg sad tilbords ved Siden af en Past. Bagger fra Tandengd, som jeg ikke kunne blive klog paa, hvorvel jeg af og til indlod mig med ham, endog i Disputer. For Ex. om at læse fra Bords ved Bønderpryllupper, hvilket han kaldte en meget god Skik, der burde optages, hvor den ikke havde Sted. Jeg fandt den, sagde jeg, ikke saameget

og skee Ret, Hr. Provsten forsvare de Høiere, endog - Arveadel, og kan være vis paa at Høste Frugt for sin Møie. Men Hr. Gad, hvem skal belønne ham? Hvilken af disse To har bedst beregnet sin Vei med Hensyn til egen Fordeel.

Hr. K. har ogsaa, at Existencen ikke er det Vigtigste herpaa Jorden, og undrer sig over, at Hr. G. ikke veed dette. Existent- sen er dog vel Betingelsen for alt, hvad Provsten og Hr. Kas ville opnaae, samme være nok saa Idealt, Høit og Spændt. At ville op- naae Noget omhelst uden at have eller forudsætte en Existentse, som vil det, bliver dog nok Chimære?

Hr. Gads Forudsætning, at Kjernen er det, som indeholder og for- planter Livsstoffet, og at derfor de Nærende i Staten ere Kjernen, kan ingenlunde kaldes falsk, saasom netop Livsstoffet, d.e. Livets Næring, indeholues i dem. Thi om det Materielle end ikke er det Høieste, hvori man gjerne giver Hr. Kas Ret, men om det end er sandt, saa er det dog af saadan Beskaffenhed, at det maa ansees for absolute Betingelser for det Immaterielle, og Statens før- ste og nærmeste Maal. Hvad hjælper det at overse Klæder og Spise, etc, naar det alligevel er det, hvorom vi Alle ideligen Spørge, Mange med Urolighed og Grund, og hvorfor den $\frac{99}{100}$ slider og trækker fra Morgen til Aften? Vil Hr. Provsten og Kas for Alvor vove at sætte den Maxime igjennem, at vi ikke maa tage disse Ting med i Raisonementet, men 99 skulle være Trælle og Slaver for at 1 kan leve et ideelt Liv, og at hine kunde leve i Uviden- heds Mørke, naar kun denne er oplyst og uddannet. De indvende ikke, at dette have de ikke sagt, at Sligt er ikke deres Øiemed, at de meget Mere ville at selve de Laveste skulle nyde Uddannel- sens Gode, thi det bliver en umiddelbar Følge af den ideelle Ret, som de ville proclamere og alluderer til. Det synes netop at være den Anskuelse, som de saakaldte Hellige, holde sig til, at de kun skulle synge og bede, saa kom Grye, Maal, Brød, Valmel, etc af sig selv. Sværmeriet synes virkelig at have nærmet sig Politikkens Gebet. Dette gaaer godt an saalænge Massen er sund, og Vedkommende ville taale at Sværmere tære paa dens Marv.

"Spise, Drikke og Klæder - saa forjætter Hr. Kas - skulle gi- ves os ovenkjøbet, og derfor skulle vi ikke ængsteligen sørge, "naar vi kun stræbe at virkeliggjøre Gudsriget herpaa Jorden, det "vil sige, at udvikle vort høiere aandige Liv". Er det ikke denne Theori, dette Evangelium, som vore Almisselemmer, Hellige Con- servative m.v. søge at practisere, og realisere heri Danmark? Men man spørger med Hr. G., mon de 1,50 Millioner, derved ville blive betalte? Mon Amtstuerne ville gaae ind i denne Anskuelse. Nei, der maa Penge til!

I Khvpst. 208 har en Kas atter optaget Spørgsmaalet: "hvor er Kjærnen af Folket" og behandler denne Sag med Grundighed, hvorvel man dog ikke i det Hele kan billige hans Anskuelser. Han forsvarrer Provst Tryde og affærdiger Hr. Gad temmelig strængt. Unægteligt feilede Hr Gad deri, at han søgte og vilde finde Kjærnen af Folket i de næringsdrivende Klasser, d.e. i Borger og Bondestanden, thi Kjærnen er en Frugt, en tærende Deel af Planten. Men derfor ingenlunde den vigtigste eller væsenligste Deel, ei heller den hvorpaa Plantens Tilværelse beroer, thi den er allerede til, men vel den, som vidner om, at der er Kraft, Orden og Liv i Planten, siden den formaaer at sætte og nære Kjærnen. Men alle Lignelser halte. Hr. Gad, Hr Kas og Provst Tryde kunne føre deres Strid i det uendelige, uddøsmere hinanden, eller vise hinanden deres ulogiske Slutninger, og upassende Sammenligninger, naar de ikke ville bestemme hvorvidt og i hvad Henseende de tale. Her tales der om Kjærnen i uegentlig Betydning, og Lignelsen kan ikke udstrækkes til alle Sider, men kan alene passe i et vist begrænset Forhold. Her tale de Vedkommende alene om den væsentligste Deel af Folket, d.e. den, hvis Borteværelse ville drage dets Opløsning efter sig. At Hr. G., da har Retten paa sin Side bliver uimodsigelig, og det er saarecrast og myndigt at vise ham tilbage. Forresten indrømme vi ogsaa, "at de oplyste og sædelige Borgere" kunne ansees for Kjærnen af Folket, og heri har Hr Kas Ret. Men naar han siger: "at det Stade, hvorpaa En staaer bestemmer hans Synskreds, og at jo lavere eller høiere hiint er, desto engere "eller videre er igjen denne". Saa er dette kun tildeels Ret, og gjelder ikkun under Forudsætning, at Vinene, hvormed der sees, ere lige gode. Thi er det en Stuemand, en Kortsynet, der maa bruge Lorgnetten endog i Studeerkammeret for at finde sine Bøger, kan han staae høit, og dog have en eng Synskred s. Ogsaa kommer det an paa Retningen man seer i. Thi seer man langs med Jorden, over Moser, Agre, Enge Bjerge, etc, da seer den Høitstaaende længere, men seer man i Høiden, da see omtrent den i Dalen ligesaa meget som Hiin, og oftere Mere. Ellers er nok denne Sætning kommen ind i Hr. Kas's Inserat for at alludere til Hr. Gads lavere Stilling, og at gjøre Publicum opmærksom paa, at han fra denne, ikke seer saa vidt omkring som Provsten. Men skuldet det end være saaledes, hvilket dog ingenlunde er min Overbeviisning, saa er hans Øiemedulige og mere ædelt end Modparternes. Han taler den almindelige lavere Folkeklasses Sag, stræber at vise at den har Betydning i Staten, burde ikke som hidtil oversees, men komme i Betragtning,

Hr. Gad skal gaae udira den Sætning, at Statens Existence beroer paa de Nærende, og uden dem vare de Ledende, Embeds Mændene vegeterende, m.v. Denne Yttring maa han ogsaa høre ilde for, af Hr. Kas, som paastaaer, at Existencen er et mindre vigtigt Anliggende, og at Intelligents og Moralitet er Samfundets Hovedformaal. Heri er vistnok en Irring naar der tales om et Samfund af Statsborgere, eller om en Stat, og ikke om et Gudsrige, hvilket Hr. K. forvexler med Staten. En Stats Existence er det første og høieste Maal for den, og de første Statsborgere forenede sig til fælleds Forsvar, for at kunne dele Systemerne mellem sig, hjælpe og tjene hverandre, ellr for materielle Goder Skyld. Saalænge Mennesket ikke har dem, Tøde, Klæuer og Huusly m.v., da er det pligtstridigt at anvende al sin Kraft og Tid paa det Aandelige, thi det har medens det er her paa Jorden og i Legemet, Pligter mod begge, og at omkomme i Same naar det ved de legemlige Kræfters Anvendelse kunde undgaaes, er ikke bedre end Selvmord. Den, som blot vil leve for det Aandelige medens han er paa Jorden, og ikke agter Aandens Organ Legemet, handler Eensidigt, udfylder ikke sin Bestemmelse, og gaaer en skjev Vei til Maalet. Staten, eller dens Ledere, var kun maadelig tjent med saadanne Borgere, som ikke ansaae dens Existence for det Høieste, endog høiere end Livet selv. Hvorfor Hr. Kas's Lære er idetmindste upatriotisk, egoistisk, svimmel, og upraktikabel. - Kjernen af Folket bliver altid den vigtigste Deel af Folket, den som sidst forgaaer, og først consoliderer sig. Ordet tages her i en anden Betydning, end naar der tales om en Plantes Kjerne. Thi denne er altid en tærende og svækkende Deel af Planten.

($\frac{2}{8}$ 36)

I Khpst., 214, $\frac{28}{7}$ 36, faaer Provst Birch følgende Tøraf af Prof. Hjort i Sorø: "I Provst Birchs bekjendt Læsebog fandt jeg ved "Siden af noget Godt og meget Upassende adskilligt maadeligt "Gods. Stilen og Anordningen ere lige upædagogiske; den første "mangler Simpelhed, Anskuelighed og Livlighed, den anden al Hen- "syn til Begrebernes langsomme Udvikling og Overgangen fra det "Lettære til det Sværere. Det Poetiske deri er usselt. Noget af "Bogen kunde maaske passe i en encyclopædiske Haandbog for Skole- "lærere og Seminarister, men just derfor passer det ikke i en "Læsebog for Skolebørn. Af Wilmsens Bog har Birch optaget adskil- "ligt i ligefrem Oversættelse, men jeg haaber at skulle vise, at "man kan bruge Wilmsens lille Bog langt bedre end det er faldet

"Birch ind. Især er Wilmsen uovertræffelig i sin barnlig Tydelighed, men heri har Birch slet ikke villet aflære ham noget. "At alligevel Birchs Læsebog i desidste 15 Aar har stiftet endeel Gavn, finder jeg meget troligt, især naar man sammenligner den med vore tidligere Oversættelser af Salzmann, Rochow, o.F." Det lod som Skolelærerne sidste 20^d Aug, idetmindste endeel af dem, misbilligede Anførte; at H. er en drøi og uskaansom Karl, har ved flere Leiligheder bekræftet sig. -

d. 24 Aug. 1836

At den underdanigst supplicerende Hrr Jacobsens Andragende i hver Henseende medfører Sandhed; samt: at Ingen, efter min fulde Overbeviisning, kan finues værdigere til den attraaede Benaadning end Han, da Han under trange Kssr, roesværdig Fornægtelse af Meget, stedse er ledet af Faderkjærlighed til at føre sine Børn paa en god Vei; hvilket tjener som Exempel: at han har en Søn ved Academiet der snart er færdig til theologisk Embeds-Examen

attesterer underdanigst

Fjellerup Præsteg. utsupra

P J Junge

Sognepræst for Fjel og Har.

($\frac{15}{9}$ 56)

Man skulde hverken imponere eller kue Nogen til at troe, at Mennesket er agtet, eller at Menneskevellet er Statens Øiemæed, saalænge dettes første og sande Betingelse, Aandens Udvikling, eller Intelligentsens Forøgelse, er een saa lav og underordnet Sag, som den overalt virkelig er, at den staaer tilbage for alt Andet, og man med Sandhed kan sige, at der paa dens Fremme hverken maa anvendes Tid eller Penge. Saaledes ville Vedkommende nok, at Næringsveiene skulle vel afbenyttes, Indtægtskilderne flyde rigeligere, Velstand være Borgernes Lod, og Statssamfundet skride fremad imod Maalet, Udvikling og Velvære, men det hertil hørende Middel, uden hvilket Hensigten umulig kan opnaaes, Aandens Opvaagning og Tænkeevnens Udvikling, derom bekymre de sig lidet. Formedelst dette urigtige Forhold staae Menneskene endnu efter at lange Rækker af Secler ere henrundne omtrent paa samme Sted, Overtroe, Uvidenhed og Slendrian ere deres Lod, Egennytte, Magt og Laster influere paa alle Foretagender, og Patrioter og Menneskevenner kunne ikke andet end forsage.

Efter Khv. Posten N° 251, 1856, skal følgende Pasus af "Fædre-
nelandet" indeholde ifølge hvad i den viborger Stænderforsamling
var discuteret, at Regjeringen muligen kunde have ond Villie:
"Vi maae ikke oversee, at vore Stænder i deres Virksomhed kunne
"komme til at kjæmpe med mange Hindringer, og det maa derfor
"være os dobbelt vigtig, at de aldrig ville give den onde Villie,
"hvor den end maatte findes, nogen Leilighed til Spot eller noget
"Paaskud for Tilsidesættelse". Generalfiskalen paastod nemmelig:
at det ikke kunde være Tvivl underkastet, at det var Regjeringen
som ene var meent, eller i alt Fald indbefattes under den, hvis
onde Villie af Stændernes Misgreb kunde ligesom finde en Glæde i
at søge og tage Anledning til Paaskud for Tilsidesættelsen af
disses Forslag. Om der ved ommeldte Pasus er sigtet til Regje-
ringen eller ikke, vil ikke været let at afgjøre; men man synes
dog, at kunne bemærke en Svaghed hos Cancelliet i senere Tider,
som ikke var at spore forhen. Saaledes vilde A. Smeds Sag neppe
have faaet det Udfald i tidligere Dage, som nu.

($\frac{29}{9}$ 56)

Dr. theolog. R Møllers Forkl. af Math. og Joh. Evang. læser jeg i
disse Dage; den er skrevet fornemmelig for Skolelærere. Den er
stræng orthodox, falder vel meget populær, og kan endog i hver
Henseende bruges af Bznder. Kun faa Skolelærere kunne egentlig
have Nytte af at læse den, saasom de maae være komne saavidt i
Bibelforklaringen, at de kunne præstere hvad den meddeler dem.-
Forkl. over Ordet: Nazaræus (2,25) "han skal vorde foragtet og
forhænet" thi Galilæerne, blandt hvem der boede mange Hedninger,
bleve af de and. Jøder ansete for halve Hedninger, synes eihel-
ler fyldestgjørende, saasom samme Ord, der ogsaa bruges om Sam-
son, Dom. 13,5, ingenlunde der har samme Betydning, da hans For-
ældre meget Mere ventede det Modsatte heraf. Eiheller kan Nogen
sige med Grund at Jesu Bestemmelse var: at foragtes og forhaanes,
saalidt som det i Virkeligheden er skeet. Med de Evner ham var
meddeelt, og den Brug han gjorde af dem, kunde Foragt og Haan
ikke vel tænkes at være forenet. Meget Mere var han overalt be-
undret, høitagtet og lovpriist, forbød endog Folket, at det ikke
maatte tale om hans Gjerninger, ja maatte undslaae sig for at
være dets - Konge. Forholdet af de raae romerske Soldater kan her
ikke komme i Betragtning, det varede kun nogle Gieblikke.

I Forfs Bemærkn. til (3,4) har han: "Jesus førte en anden Leve-
maade end Johannes, fordi hans Exempel skal være Mønster for Alle".

Joh. levede vel en Tid i Erken et strængt afnoldent Liv, af Grashopper og Honning, etc, men han levede ogsaa ved Herodes's Hof; hvor der nok ikke gik nap til Jesus levede vel i Erken ligesom Johannes, Begge endrog sig fra denne Jords Behageligheder og Rigdom, Jesus ligesaa meget som Johannes, thi han havde efter sin egen Bekjendelse ikke hvad han kunde helde sit Hoved til. Hvorledes han heri kan siges at være Mønster for Alle forstaae vi ikke. Ligeledes har Forf. til dette Vers, at vi af Joh. skulle lære at nøies med Lidt, naar Gud kun giver os lidt af det Jordiske. At opstille Johannes her som et Exempel herpaa er nok ubeføiet, eftersom han efter en lagt Plan levede saaledes, for derved at tildrage sig Mængdens Opmærksomhed; det man i denne Henseende kan lære af ham er, at Mennesket kan hjælpe sig med Lidt, naar det vil, og dets Hige efter Navnkundighed har stor Magt over de andre Affecter, og Attraaer. - Men han elsker nok Christus mere end Sandheden?

($\frac{4}{10}$ 36)

Den senere Tendents af vort Skolevæsen, hvor man mere holder sig til det Ydre end det Indre, mere til Legemet end til Aanden, er Tab og Tilbagegang for Samme, saasom dette har ubetydeligt Værd for Livet og Staten, og er meest beregnet paa Inspicering og Visitats, hvor det tager sig godt ud, og som det nu kaldes, sætter Liv i Handlingen. Derfor sige nu mange Lærere, hvis Maal det er at takkes Mskene, og ikke agter det for Barnet "ene Fornødne", Tænkeevnens Udvikling, efter at fylde Hukommelsen, at drive paa Lyd og Sang, Gymnastik og Caligraphie, og sætte saaledes et overfladisk Døgn's Bifald over Samvittighedens grundede Fred. Med Sandhed kan man tillægge Saadanne Prædikatet "Leiesvende", som have deres Lon borte.

Ommeldte legemlige Færdigheder kunde vistnok tages med, havde ogsaa deres Nytte, naar Aanden og det Indre først vare bragte dertil, at de vare hvad de burde, havde opnaaet den Udvikling og Dannelse, som Livet kræver; men indtil det skeer, da ere de kun Palliativer, Flikkerier, og Paaskud, hvorved man undgaaer det Rette og Sande. Skulde Sidste end ikke være de Vedkommendes intenderede Øiemed, hvilket man ikke bør eller tør yttre, saa bliver det dog uimodsigeligt, hvad ei heller vil kunne nægtes, at de ei heller have indseet, hvad Hovedaarsagen er, eller hvori det ligger, hvoraf Folkeoplysningen og Folkevel skulle fremmes. -

"Betænker man, hvilken Magt Absolutismen har concentreret i
"Embedsstandens Hænder, hvilket Sammenheng og Sammenhold en
"hine archisk Kasteaand og et consequent gennemført Centra-
"lisationsprincip har bragt i denne Klasse, hvis Autoritet den
"lange Vane har hævdet selv i den offentlig Mening, betænker man
"endelig, hvilken Leilighed til Vilkaarlighed en ufuldstændig
"og forvirret Lovgivning og vaklende Praxis har aabnet enhver af
"disse Smaaherrer saa vil man sikkerlig finde det meget natur-
"ligt at kun meget Faa have Mod eller Lyst til at fordærve det
"med dem". Ovenstaaende findes i Khvpst. N° 276, 1856 i et
Styk med Overskrift: Vor Journallistiks nærværende Vilkaar
Bemeldte Yttring er unægtelig sand, og frimodig tillige. Unægte-
lig er der Betænkkeligheder ved at skrive offentligt, eller at
gjøre Brug af Pressen, naar man seer hen paa hvor ubestemt og
meertydig vor Trykkefrihedslove ere, og at man næsten ikke kan
omtale nogetsomhelst Misbrug eller Forurettelse uden at risikere
at vorde tiltalte. -

Albrecht Haller blev født i Bern den 16 Octob. 1708. I et Brev
til Bonnet udbød han i følgende Ord: "O! min stakkels Hjerne,
"som skal forvandles til Støv! O! al den Kundskab og Videnskab
"som jeg med saa uafsladelig Flid har samlet, og som nu snart
"lig et Barns Drøm skal forsvinde".

(Støvers 18 Aarh. 2D. Side 324).-

Ved Fælleddsskabets Ophævelse udlagte samtlige Hartkornsbrugere af
Fjelsted til Skolen her 42, 375 Alen første Klasses Jord, hvor-
af 8965 Alen for Slettern Bye og Udflyttere, imod at Disse for
Deres Vedkommen aarlig skulle betale os i Græspenge 1-1-6
hvilke Penge nu have været erlagte henved 50 Aar. Men i sidst-
afvigte Aar deeltog bemeldte Slettern Laug i at købe 4 Skp.
Land, eller 7000 Alen ubonniteret Jord, til den her oprettede
Biskole, som til deres Andeel kan blive ved en 900 Alen, eller
omtrent $\frac{1}{10}$ Deel af det, som vi have udlagt for dem, og heraf
tage de Anledning til at tilbageholde ommeldte 1-1-6, skjøndt det
ikkun kan blive ved en 12 Skilling.

Naar den offentlige Overhøring eller Visitats skal være hvad den
bør, en Leilighed for de vedkommende Embedsmænd eller Overhørerne
til at erfare Ungdommens Udvikling og Lærernes Flid, og tillige

en Anledning til at advare de Forsømmelige og opmuntre de Virksomme og Kyndige, da maa deres udtalte Domme være billige og stræng retfærdige; thi ere de partiske, lidenskabelige, ugrundede, røbe de, som ofte er Tilfældet, Ukyndighed og Hastværk, staae i Relation til den Yndest Skolelæreren har opnaaet ad andre Veie, mere end til Børnenes Svar, og tvinge ham til at hæve sig over dem, at hentye alene til sin Samvittighed, da ere alle slige Overhøringer uhensigtsmæssige, skadelige, standse og nedbryde istedetfor at fremskynde og opbygge,

($\frac{3}{1}$ 57)

født $\frac{3}{1}$ 1779 (tilf. m/ blyant)

Idag den 3 Januar 1857 er det min 59 Fødselsdag thi jeg er idag 58 Aar gammel. Alderen tyngte nu allerede meget paa mig, jeg gider ikke mere som før gaae noget Stykke lang Vei, mine Been falder tungere og jeg kommer derfor intetsteds uden heri Byen. Dog bør jeg ikke klage, thi jeg føler endnu Kraft nok til min Gjerning, har i denne Tid, saasom Veirliget har tilladt det, arbeidet i Haven, og mit Bryst er endog bedre end i de senere Aar ellers. Gud give mig sin Naade til at forholde mig saaledes, somdet er hans Villie! at jeg røgter mit Kald vel, og erholder Viisdom til, at lede og opdrage mine mange stakkels Børn, saa de i Tiden maatte vorde anstændige og gode Mennesker! Eiheller beder jeg om Formue, Bre eller Hæder, men om dagligt Brød, og de Fornuftiges Agtelse, om en retviis Aand, og Klarhed i Begreber, samt at jeg maa indsee og kjende, hvad der er godt og ret. - Ved at læse dette den $\frac{25}{5}$ 38, $1\frac{1}{2}$ Aar efter, kan tilføier som et Beviis paa Aftagenhed min Hukommelse er mindre troe, thi dette Stykke mindedes jeg aldeles ikke førend nu, det læstes. -

Af dansk Folkeblad 2 Aarg. N° 21: "Den første Plads blandt Midlerne til at forebygge Trang indtage Skolerne, og at Forældre "og Børn maa holdes og naar Forestillinger ei frugte tvinges "til at benytte dem, trænger til intet Beviis. Om Asyl, med "hvilke en velkommen Underviisning, en Begyndelse med nyttig "Sysselsættelse tidlig og let kan forbindes have vi et høit Begreb. Vi ære ogsaa Søndagsskolerne og deres Befordrer, saalænge "disse ikke miskjende den Sandhed, at de kun skulle stræbe at "indhente det Forsømte, men ikke maa tage Forsømmelse i Beskyttelse. Det er for Varens og gode Sæders Skyld vigtigt, at Børn "holdes daglig til Skolegang, og vi vilde uden Betænkning give

iblandt 2 Tønder Byg af Præsten, og da han, som skulde paa Seminariet hiertil har gaaet hjemme, og desaarsag kun er maadelig forsynet, med Klæder, Linned og Fodtøie, saa skulde han nu have Noget heraf, hvorefter det vil være indlysende for D.H. at det er mig umuligt at gjøre Udveie for alle disse Ting, og det saameget mindre som jeg slet ikke, hvorfra det skal komme, som skal gives for hans Logie, Kost og Fremholdelse derpaa Stedet.

($\frac{18}{6}$ 36)

En kjær Ægtefælde, en Moder, en takkelig ung Qvinde er ved Døden udrevet af en lykkelig Livsstilling, af Arme der gjerne ville beholde hende, og idag nedlagt i Jordens Skjød. De inderligste og agtværdigste Baand, som knyttes paa Jorden, ere derved sønderrevne; mange gode Menneskers Hjerter saaret i det Inderste, og i Huse, hvor Glæde og Tilfredshed boede, der ere nu Sorg og Bedrøvelse. Thi hun var blid og godmodig, livlig men dog sindig, en Ære og Prydelse for det Huus hvori hun var opta sin Mands Lykke og Alt, og sine Svigerforældres Haab og Støtte. Bemeldte unge Dannekone, hvis dødelig Afgang har forundret saa Meget, og som kan have Følger, Ingen formaaer at beregne, hun var velagtede Peder Larsens Hustrue, Kirstine Margrete af Skydsbjerg Gaarden heri Sognet.

Hun saae denne Verdens Lys første Gang i den saakaldte Ventelykkegaard, hvor hun er født, af hæderlige og christelige Forældre og Ægtefolk. Hendes Fader var den sig der opholdende agtbare Proprietær og Selveier A. Simonsen, og hendes Moder var den ligeledes hæderlige og agtede Dannekone Ingeborg Laus Datter. Ved disse Forældres Omsorg var hun efter foreviist Døbeattest ved Daaben i Kirke den Decemb 1808; men allerede i den spæde Alder, kun 18 Uger gammel, tabte hun ved Døden sin Moder, og kom kort Tid derefter til sine Bedsteforældre paa Ruggaard, og blev af dem opdraget og dannet indtil sit 14 Aar. I bemeldte Aar kom hun til Hr. Pastor Knudsen i Jylland, som er gift med hendes Tante, blev af ham confirmet, og var der i Huset i nogle Aar,

(Marginalnote: "Blev ikke læst.-")

Hvor vanskeligt det er, endog for eminente Hoveder, at modstaae sin Tids Fordomme, og herskende Meninger, see vi af sal. Baron Hoberg, i hans Efterskriit til Komedien Jeppe paa Bjerger, hvori

han lader Herremanden moralisere om, Farligheden i at ophøie gemene Folk til Magt og Myndighed, saasom Jeppe i sit Baronskab nær havde enten hængt eller pryglet dem Allesammen. Men det turde efter min Mening langt snarere og nærmere være at finde i denne Komedie, hvor lidt at Fornemme og Store de agte deres ringere Medborgere, og hvormeget de plages af Kjedsommelighed, samt at Mængden ere Lediggængere og Dagdrivere, siden bemeldte Herremand med sine Dommestikkere saaledes bemægtigede sig Jeppe, skuffede, drillede og drak ham fuld, gav ham Sovedrik, hængte ham, etc.etc, alt for at erholde Tidsfordriv, og faae Ende paa en byrdefuld Dag. Thi at ville slutte fra en saadan Karakter af en Drukkenbot, ja fra hans Forhold under et Fuldskab til det hele øvrige Folk, at det skulde være uskikket til billige og humane Principer, er - eensidigen. -

Imorgen ($\frac{21}{6}$ 56) skal den unge afdøde Kone i Skydsøjerg begravnes, indbæres i Kirken, og der holdes Tale over hende, uden at noget Testament forfattes. Muligt kunde dette blive en Skik, hos dem af Sognebeboerne, som ville være over det Almindelige, som ville udmærke sig fremfor Andre, og det turde let blive til Tab i Tiden for Kirkesangeren. Testament eller Levnetsløb blev ikke af Præsten berørt eller oplæst, saa han denne Gang dog ikke yttrede Gang efter den Fortjeneste, som deraf flyder.

"I Khvpst. 179, ($\frac{23}{6}$ 56) findes et Stykke anmeldt af Folkebladet: "om Landsbypræstens Indtægter" etc. Forf, der skal være fra Jylland, hvor Bonden siger Faer. til Præsten, bemærker at Tienden "paabuden i Mosebog 27,30 har en eiendommelig og Ærverdigg Betydning, en Gave, som frembæres for Herren for Aarets Frugtbarhed m.v. I hiin gudsforgaaen Tid i Slutning af f. Aarh. har man "disputeret om, hvad der virker meest-til Bondestandens Forædling. "enten Gjestligheden eller den Omstændighed at Kaffedrik mere og "mere fortrænger Brændeviinsdrik. Bestod Gjestligheden af lutter "Folk som Forfatteren til Folkebladets Bemærkninger, da skulde "vi næsten være fristet til at holue paa Kaffen". - At Bondestandens Forædling skulde udgaae fra Gjestligheden har nok aldrig været Meningen, thi hvorfor har da samme ikke viist sig i de mange Aarh., hvori nu denne Stand har virket? Dens egentlige Bestemmelse, forsaa den kan bedømmes af dens Bestræbelser, sigter meest til at bevare den existerende Religion uforandret og i sin oprindelige Reenhed.

"vor Stemme til enhver Udgift, som bestrider hvad Forældre ikke
"formaa at bringe tilveie".

I N° 33 af ommeldte Blad forefindes: "Prædiken som især skulde
bidrage til at udbrede christ. Oplysning tog uformærkt en anden
Retning; den bestod i lange tørre theologiske Afhandlinger, der
snarere tjente til at forstyrre Andagten og Opmærksomheden end til
at vække hiin og fængsle denne. Følgen af denne Vidtløbighed i Præ-
dikerne var en temmelig almindelig Søvn i Kirkerne, man fandt det
derfor nødvendigt at give nøiagtig Bestemmelse for Prædikeriernes
Længde, og Kong Christ. den IV fandt sig 1645 foranlediget til at
anordne, at der paa etnvert Sted skulde ansættes en Person, der
under Prædikenen skulde gaae omkring i Kirken med en lang Stok
for at vække de Sovende. - Præsten ved "Petri Kirke, en dygtig
"Prædikant, navnlig Johan Lassenius, brugte et andet Middel for
"at holde sine Tilhørere vaagne. Han vikled sit Lommetørklæde
"sammen ligesom en Bold, gav sig til at lege dermed, kastede den
"op iveiret og greb den igjen. Nu stødte de Vaagne paa de Sovende,
"og i et Øieblik vare Alle lysvaagne. Tænkte jeg det ikke nok,
"dersom jeg var en Gjøgler, saa vilde I give Agt paa mig; men
"nu, da jeg forklarer Eder de allervigtigste Sandheder, kunne
"i sove ind derved. Dorske Hjerter gjøre dorske Øine og Øren. -
En stor Vrangvillighed mod Prædiken og Catechisationen vedblev
at have overhaand i Almuen; Præsterne vare desuden næsten ligesaa
uvidende som denne. Følgen heraf var en almindelig Overtro. Bil-
leder vare endnu længe i stor Agt og Ære, og 1560 paalagtes det
Præsterne ved Forklaringen af det første Bud at vise det Urig-
tige deri. Indviet Viin tog man ind for Øresusen og som Læge-
middel for andre Sygdomme. 1650 var det endnu Brug at sætte
udøbte Børn paa sygt Qvæg. Soldater naar de gik til Alters tog
Brødet hemmelig udaf Munden igjen for siden at bære det, for der-
ved at gjøre sig skudfrie. Lige indtil Enden af det 17 Aarh. var
det Brug at ringe med Klokkerne naar Nogen døde, for derved at
jage Djævlene af Luften. 1655 blev det befaleet at gjøre Forteg-
nelse over de Levninger af Overtro, som endnu vare tilbage fra
Hedenskabet og Pavedømmet, fordi man kunde afhjælpe samme; men
man anordnede Fastedage for at afvende de Landeplager, som en
Komet, der 1680 viiste sig paa Himlen, truede med.

I Khvpst. 1836 den 31 Decem^b, Side 1486, findes: "Ifølge en Skri-
"velse fra Ringsted i Aarhus Avis er Sagen: Provst Benzon contra
"Brodersen, efter en langvarig, men interessant Procedure den 14
"dennes indlædt til Doms".

"Den 17 Januar 1857 fik jeg en Skrivelse fra Provst Birch, der
"lød saaledes: "Det gjør mig ondt kjære Jacobsen, at jeg maa
"sende Dem indlagte Paamindelse. Skoledirectionen har faaet en
"Paamindelse af Cancelliet i sidste Halvdeel af Decem^b., som
"nøder os til at nægte Dem Deres Gracaalion for i Aar. Desuden
"ere Hænderne nu i andre Hænder saareget bundne at jeg ei kan under-
"støtte. De maa derfor til Maanedens Udgang see at gjøre Besked".

Nørreaaaby den 14 Januar 1857

Deres
Birch. -

Ihvorvel Indholdet af D.H. Skrivelse af 14de dennes, at jeg inden
Maanedens Udgang skal erlægge Afdraget paa mit Laan for 1836, har
indjaget mig og min hele hjemmeværende Familie den største
da vi ikke veed hvor samme skal tages fra, saa er den dog med-
deelt i en saa human og deeltagende Aand, at den ordenlig ved
Siden af den bittre Tidende har noget Kjært og Trøstende for det
mistrøstige Sind. Hvert Aar har jeg meent at være ved Enden af
mine Trængsler, at det kommende skulde bringe mig Lettelse i
mine Byrder og Næringssorger, men det Modsatte har været Til-
fældet, og det som nu er opgaaet vil endnu blive det Beeskeste
af Alle.

"Jeg indseer ikke Umuligheden af, at jo selv den lutherske Lære-
bygning kunde modtage en anden fuldkommen Skikkelse, og mener,
"at enhver Bestræbelse for at standse, hvad der skulde føre der-
"til, den religiøse, frie og grandskende Aand, allerede derved
"vorder en Bestræbelse for at standse Menneskehedens fremskri-
"dende Udvikling". -

C.H. Visbye

Ovenstaaende findes som Motto over et Stykke i Khv.P. N° 317
10 56 - Om Kjøbenhavnernes Religiositet. -
11

"I samme Afh., men i N° 318 forekommer: Den christelige Religion
"er Resignationens Religion; Hengivenhed i Guds Villie og selv-
"opoffrende Kjærlighed, i Ordets videste Betydning, ere de Hoved-
"grundtræk som gaae igjennem hele Christi Lære, og han er selv
"et sjældent Mønster paa disse elskværdige og store Dyder; men
"er det nu at undres over, at en Religion, hvis Hovedlære er
"Selvfornægtelse, kun maae finde liden Gjenklang hos Gemytterne
"i en Tidsalder, hvis Hovedlære er, at Menneskene staae og falde
"ved egen Kraft, eller med andre Ord, hvis Hovedgrundtræk er
"Selvtillid". -

Aldrig har jeg hidtil forestillet mig, eller frygtet for, om der end for Tiden skulde være rundelig Jord til 2 Kjør og 6 Faars Græsning herved Skolen, hvilket der dog ikke er, at Beboerne derfor ville berøve mig noget af den, eller være strænge mod mig i denne Henseende, eftersom de have været Vidne til det Arbeide og de Omkostninger der i min Embedstid have været anvendt paa, at have den til det den nu er. Beboerne have derfor i deres indgivne Andragende om Frihed til at berøve mig endeel af den nærværende Embedsjord, eller om at ernolde Frugten og Fordelen af mit Arbeide og mine Omkostninger, røbet en mærkelig Forvirring i deres Begreber om Ret og Billighed, ligesom de ogsaa - eller rettere deres Cancpost - røbe end ikke mindre Ukyndighed i de bestaaende Love; thi Canc. Skr. af 15 Marts 1817, Ditto 2 Decem^b 1820, tilkjendegive i lignende Tilfælde, at den nærværende Skolelærer intet i saa Fald skal fragaae. Høistbemeldte sidstnævnte Skrivelse, vide Olesens Amnk. Side 78, har i denne Anledning følgende: "eineller bør Skolejorden, naar der paa "samme kan græsses mere end 2 Kjør og 6 Faar, paany taxeres, og "det overflødige fraskjæres og sælges til Fordeel for Districtet, deels fordi der for saadan Fræmgangsmaade ikke findes "Hjemmel i Skoleanordningen, der endog i dens 52 og 55§ synes "at antage, at Skolelæreren maa kunne avle Korn og Foder paa "den ham tillagte Jordlod, deels fordi det vilde være ubilligt, "at Districtsbeboerne skulle høste Fordelen af de Omkostninger "og det Arbeide, som Skolel. anvender paa Skoleloddens Forbedring m.m." Ja jeg frygtede saa meget mindre for, at Beboerne ville berøve mig noget af denne Jord, som jeg nu har havt den i 26 Aar, ihvilken Tid jeg nu har været i Sognet, underviist enten Andragerne selv eller deres Børn, stedse været dem til Tjeneste hvori jeg kunde, aldrig indfordret mine Rettigheder til det Yderste, og troede, at jeg nød deres Velvillie og Yndest. Man kan heraf finde Anledning til at anstille Reflectioner over Taknemmelighed og Yndest af den Folkeklasse hvortil Andragerne høre.

Men under alle Omstændigheder maatte den til Embedet liggende Jord i den Tilstand, hvori den af mig blev modtaget, anses for utilstrækkelig til at afgive nødvendig Græsning til 2 Kjør og 6 Faar; eftersom de Totrediedeel af samme er blødt sandet og solfalden, hvorpaa Græsset stedse visner efter nogle faa Dages Tørre; det Øvrige derimod var ved Modtagelsen begroet med Krat og Stupper, eller stod endog under Vand den meste Tid af Aaret.

Første Slags er rigtig nok endnu i den modtagne Tilstand, er Sommeren tør seer man ikke et grønt Straa derpaa; men det Øvrige er Vandet ved mange Grøfter, og Bexløbenes Opryddelse og Fordybelse afledt, Krat og Stubbe afroddet, og det Lave opfyldt, saa derved en 3 Tønder Land er vundet baade til Græs og Korn. Sandheden heraf ville de ælure Beboere ikke kunne nægte, i alt Fald kan den ved Tingsvidne bevises, og Arbeidet tildeels endnu sees.

Om jeg end altsaa ikke havde andre Argumenter end de Anførte, saa maatte de være tilstrækkelig til at betrygge mig denne i min Embedstid; men jeg har endnu Et af en aldeles afgjørende Beskaffenhed, nemlig: Den lille Lod paa en 3 Tønder Lands Størrelse har en heel anden Bestemmelse, end at være til Græsning for Skolens Creature, thi jeg skal, som jeg stedse har gjort, derfor holde Klokkerne med Reb, og følgelig kan og bør den ikke komme under Betragtning naar Talen er om for meget eller for lidet Jord til Skolen. Altsaa er det indlysende, hvad Skolejorden angaaer, at heri er langt mere Føie for Læreren til at andrage paa at erholde mere Jord, hvilket rimmeligvis min Eftermand ogsaa vilde gjøre, end for Beboerne til at frarive mig Noget af samme. Saaledes blev ogsaa Utilstrækkeligheden af den egentlige Skolejord indsee og erkjend af Beboerne ved Hegnets Modtagelse for 24 Aar, hvis Aarsag de derfor og overtog sig at hegne om bemeldte *) strængejord, hvilket ikke ellers kunde vedkomme dem, og heri samtykk jeg for min Deel for at undgaae videre Strid i denne Anledning. -

For at møde Vedkommendes mulige Indvendinger og Angreb i denne Sag maa jeg bemærke at jeg holder 3 Kjør, men man mærke sig, at jeg i Almindelighed kun har 2 a 3 Faar her paa Skoleloden, de Øvrige faaer jeg født hos Beboerne, og det gjør følgelig intet til Sagen; ligeledes kunde der indvendes, at jeg avler Korn paa Endeel af Loden, og Jorden skulde kun være til Græsning; men naar Skolelæreren i den Jord, som ei er under Ploven saaer Kløver, Raigræs eller andre Foderurter ligesom Jorden er tjenlig til, saa græsser der herved ligesaa meget Kreatur paa en Deel, som ellers paa det Hele. Ikke at tale om, at dersom Jorden steds skulde ligge til Græs uden at besaaes eller pløies, da vilde den, hvad enhver Landmand maa indrømme, blive aldeles uskikket til Græsning, og om en 16 a 20 Aar, længere eller kortere efter dens Bonitet, kun bære Mos og Lyng, hvilket endnu kan sees paa Steder hvor Jorderne henligge paa denne Maade. Altsaa vil Skoleloden bedre opfylde sin Bestemmelse ved at dyrkes, og besaaes

Handwritten signature

med passende Foderurter, om derved end kun endee af Jorden hviler, end om den udlæse til Græs bestandigt. Endelig til- drister jeg mig ogsaa, at udbede mig den Naade af Directionen, at Den understøtter mig mod Andragerne; thi som en enkelt uformuende Mand, der neppe har daglig Nødtørft til Mine og mig selv, kan jeg Intet anvende paa min Rets Erholdelse, ifald ikke tager dem af Embedet mig.

Bemeldte Udkast blev ikke benyttet, thi Røgtet om, at Beboerne ville indgive et Andr. om at herved Skolen var for m. Jord var ugrundet.

Almuen er endnu mere bange for Misvæxt og Hunger end for Pestil- lentse - Om det kommer deraf, at ved saadan Leilighed gaaer det forræmmelig ud over den, og at man ved Skattens Inddrivelse al- drige seer henpaa hvad den kan undværre, om den kan leve af det Tilbageblevne eller ikke, men maa præstere det paa lagte Quantum, det veed jeg ikke.

($\frac{27}{11}$ 37)

"I de bekjendtgjorte ledige Kirkesanger og Skolelærer Embeders Indtægter under Ribe Stift, findes foruden Korn, Rugbrød, Ost, Æg etc endnu en bestemt Indtægt af Faarelaar, hvis Antal er høist forskjellig; Kirkesangeren i Velling faaer saaledes 18, medens den i Bølling Sogn maa nøies med 4 Faarelaar" (Hemp. Avis 1837 Num 210) det er vanskeligt at bruge Overensstemmelse i Biskop F. Forhold i hans almindelig liberalisme og Uvillie i at bekjendtgjøre Vaccanserne i Skoleembederne.

$\frac{16}{3}$ 38

I Bondevennen, 21 Febr. 1838, har Udgiveren et velskrevet Stykke om Høveriets Afskaffelse, og hans Blad synes nu baade i Stil og Indhold at blive bedre end i Begyndelsen, da det ikke alene nedlod sig til Bøndens Fatteevne, men endog langt under samme, hvorved Meningen udtværedes i saa mange Ord, at der ofte blev liden eller intet af den tilbage. Vi yngre Bønder, som i Skolerne ere vant til at læse den værdige Stil i Provst Birchs ypperlige Læsebog, og desuden ellers øvet i at bruge Eftertanke, bleve ordentligviis flaue og skamfulde ved den Mine Bondevennen gjorde til at sætte os voxne og gamle Folk op at rideranke, eller ved

den Tykkesad, der havde tabt al Saft og Kraft i hans egen Mund. Men saa glade som vi ere derved, at han hæver sin Stiil op mod det Standpunkt, hvorpaa vi virkelig staae, og antyder, at han hellere vil drage os op imod sig, end nearykke os fra vort allerede opnaaede Trin, saa kunne vi dog ikke uden Bekymring see, at han i ommeldte Stykke, hvori han netop vil fralægge sig Beskyldningen for at holde med Herremanden, enten feiler, eller ikke viser sand Upartiskhed, men vi maae begynde at tvivle om hans Venskab, ja endog troe, at han handlede ærligere ved at kalde sig "Herremandsvennen". Thi siger han: Hoveriet er en Ulykke baade for Herremand og Bonde, og for hele Landet; men alligevel yttres den Synderlighed, at Bonden, for at befries for sin Ulykke eller Hoveriet, skal give Penge til; men Herremanden derimod for at befries for Sin skal have Penge. Dog vi ville høre hans egne Ord: "Om f. Ex. Hoveriet rigtigt beregnet "El Penge koster Bonden aarligt 30 Rld. men kun kan indbringe "Herremanden eller spare ham en aarlig Udgift af 30 Rld., da "mener jeg, at den billige Godtgjørelse for det er Middeltallet "eller 55 Rld., og dersom H. vil afstaae Hoveriet for en mindre "Erstatning, da maa det ikke ansees for noget man med Billighed "kan fordre af ham, men for en Opoffrelse han gjør for en god "Sag". - Jeg maa bekjende, at jeg ikke indsser, hvorledes Ud-giveren kan kalde en siig Opgjørelse billig; langt mere har den Udseende af, hvad man kalder den strænge Ret, eller endnu rettere, den har Udseende af man vil vinde ved Andres Ulykke. Thi naar engang tilbage i Tiden, under en Krig, Misvæxt, eller svage Konger, en Tilstand er opkommen, der alene har sin Kilde i en saadan alm. Folkeulykke, der har udbredt Trældom, Forarmelse, og Usædelighed over den største Deel af Borgerne, og indeholder en evig Spire til denne Elendighed, netop saaledes som Tilfældet er med Hoveriet, da indsees ikke hvorledes nogen Christen, endsige Patriot eller Menneskeven, kan forlange mere en Skadesløshed for at ophæve en saadan Tilstand, eller Ulykkeskilde; At Herremanden faaer Erstatning og Godtgjørelse for det Tab han lider ved at indføre en bedre Tingenes Orden, og at Bonden giver ham den, fordi det er ham, som meest vinder derved, det er billig og ret; men at han ogsaa skal have Noget fordi Bonden kan vinde ved Forandringen, d. e. mere en Skadesløsholdelse, Betaling fordi Noget indføres, der ingen Skade kan være ham til, det er at splinter nyt Privilegium, som jeg mener enhver Herremand vil blues ved at tilegne sig.

En Herremand og en Bonde f. Ex. have paa deres sammengrundsende Jord et Vand, som er skadeligt for dem begge; hiin skader det

30 Rld aarligt, denne derimod 30 Rld. Det kan afgraves paa
 2 Tixer, men vedbliver dog at staae, fordi H. ikke kan vinde
 saameget ved Afgravning som Bonden, og han vil at denne skal give
 ham 25 Rld aarlig forend han inavilliger i dets Afledning. San-
 delig en saare caprisø Herremand, der hellere vil tabe 30 Rld
 aarlig, end han vil tillade at een af hans Bønder vinder 30 Rld.
 Eller hedder det, Alt hvad der kan gavne Andre, og ikke skade
 mig, der bør jeg ikke være imod; men Herremandens Maxime er
 her anderledes, den hedder: Naar Noget ikke gavner mig ligesaa
 meget som Andre, om jeg saa end selv taber derved, da skeer det ikke,
 eller da inavilliger jeg ikke deri. En mere concentreret og gedigen
 Egoisme vil man neppe kunne opvise, end denne, som Hr Pastor B.
 her vil, at Herremændene skulle erkjende og hylde. Det er egent-
 lig Hoveribonden, ifald den gjelder Nogen, som Menneskeslægtens
 tidligere Forbandelse hviler paa, "Jorden skal bære dig Torne og
 "Tidsel, med Kummer skal Du dig deraf nære alle dine Levedag, og
 "i dit Ansigt Sved skal du æde dit Brød"

$\frac{31}{3}$ 38

I den Hempelske Avis, der vedbliver at være Organet for det Gavn-
 lige, har een eneste enkelt Stemme ladet sig høre, angaaende de
 skuffede Fornaaabninger som ere blevne Landsbyskolelærernes Lod i
 Anledning af Stændernes indgivne Petition om deres Kaars Forbed-
 ring. Om denne Stemmer er en, en Skolelærer af Mangel og Savn
 afpresset Røst, eller det er en medlidende Medborgers, som ønskede
 disse Lærere en bedre og plidere Skjæbne, kommer her ikke i Be-
 tragtning, men vist er det, at man sætter dem paa en streng Prøve,
 og forøger Tornene paa deres Vei. -

$\frac{19}{4}$ 38

Igaar den 18 April saaede jeg først Kaalfrøe, thi ligger
 om Gjerderne paa den vestlige og nordre Side, saasom den
 kom fra de modsatte Hjørner. -

Idag den 19 April satte H. Postmager Pompen istand, men det var
 efter hans egne Ord kun Flikværk. -

En stiv og stærk Østenvind har i en 14 Dage vedblevet at blæse, nemlig siden Søndagen den 13de Maii, -da det regnede, og jeg saaede Stuppebyg. Faa Træer have endnu faaet Blade, ingen Blomster ere at see uden paa Kirsebærtreet. E sken har endnu ei de første Knoppe, de nye Popler have Knoppe, men ingen blade, mine Køer staae endnu inde, Sortetornen har ingen Blomster, saa det efter den at dømme, endnu ei er Bygsæd; sjælden høres Kukkeren, paa Grund af den kolde Luft, og ligeledes er det med Natergalen. En almindelig Beklagelse høres over den strænge Kulde og Aarets Tilbageværen. -

I Hemp. Avis af 19 Maii d. A. omtales en Samling af Vers af den evang. Chr. Psalmebog til Brug i Skolerne ved Religionsunderviisning, hvor den indb. Underv. øves, som meget hensigtsmæssig, og bedre end den befalede Lærebog i Elementærklassen, hvor Børnene trænge til en ganske anden Føde end den drøie Kost denne Bog byder. S. Hemp. aabenbarer siden at der er den hæderværdige Biskop Tetens, der er Forf. til bemeldte Verssamling. - Jeg kjender hverken denne, ei heller hin Elementærbog; men kan dog ikke forstaae hvorledes Vers og Poesie kunne være hensigtsmæssigere end Prosa til Religionsunderviisning, hvorvel jeg før har læst saadant Noget. Min Mening er, at Børnene i Elementærklassen ere lidet skikkede til Religionsunderviisning, især naar den ikke maa være Hukommelsesværk, hvilket yttres, saasom Forstandens Brug og Reflectionen endnu kun lidt egner sig for denne Klasse.

For Folkeoplysningens og et forbedret Skolevæsens Venner var det en høist glædelig Tidende, at den til Thoresend forskrevne og der arriverede svenske Pige Anne Jöns D. fra Skaane, er sat under Politiets Tilsyn, maa ikke foretage sig Cure stridende mod Lovens 6-1-12, ligesom hun ei heller faaer Reisepas andetsteds hen end directe til Hjemstedet; hvilket Alt ved Cancelliskrivelse af 13de d.M. til Amtmanden Sporon over Svendborg Amt er iværksat og beordret. Uden disse aarvaagne Forsigtighedsanstalter, der for en stor Deel vil standse den fra alle Egne i Fyen stimulerende

Folkemasse, skulde vistnok betydelige Kapitaler have været opdyngede paa hendes Alter, og hendes Høst paa Overtroens og Vankundighedens Ager været bleven stor og mangfoldig. Thi hvorvel kloge Mænd og Koner ikke ere saamange nu som i ældre Tider, Oplysningen har vundet noget fastere Grund, og Fordomme og Overtroe ere noget tilbagetrængte, saa staae dog endnu sammes mægtige gl. Rødder uskaakte i mange Gemytter, færdige til at udfolde sig paa nye, og det Sidste turde blive værre end det Første. Mennesket har nu een Gang nogen Hang og Tilbøielighed til det Overnaturlige, hvor Sind og Tanker age saa magelig ind i Ønskets Opfyldelse; hvorimod den Rationellevei er langsom og modig til samme.

Ellers erholdt Troen paa bemeldte Piges Sigende og Troldom stor Bestyrkelse, eller rettere talt Overtroen, da hun i Efteraaret opholdt sig i Hovedstaden, hvor Rygtet lod flere høie Personer være lave nok til at søge Hjælp hos hende. Og det Værste herved turde maaskee være, at Mange mene det skete for at faae Overtroen indført igjen, og det hele Forhold var kun maskeret.

Idag $\frac{24}{4}$ 39 havde vi Alterg. og Skriftemaal her i Kirken, ved hvilken Leilighed jeg catechiserede for Ungdommen, over Nadveren; den svarede godt, og den vare meget villig til at træde ud.

$\frac{25}{4}$ 39

Seer man henpaa, hvad den til Skolelærernes Kaars Forbedring nedsatte Committee i Viborg udrettede, paa dens frembragte Resultater, Fremgangsmaade og Bestræbelser, samt paa hvem de egentlige Ledere i Samme vare, saavel som paa hvad Regjeringen i seneste Decader har foranstaltet til Skolelærerstandens Nedsættelse og Afknibelse m. M, og at hverken hine eller denne, saa snart skifter Principer, da skjønnes det let, at der er Lidt eller Intet at haabe for denne Stand, idetmindste ikke under de nærværende Former, og at den derfor gjør Bedst i at beflitte sig paa Taalmodighed og Resignation.

At Begge, Regjeringen og Gjestlighed, for Øieblikket have Vanskeligheder at kjæmpe med, og ikke egentlig veed, hvad de skulle ansee for tjenstlig, det er let at indsee. Thi undertrykkes Skolelærerne, indskrænkes deres Dannelse og Almueskolerne gjøres til golde og tørre Kilder, saaledes som Tilfældet for Tiden er, da formindskes og indskrænkes Folkeoplysningen, Intelligenten; og det Forstandige i Landet, og de faae alene de

physiske og Legemlige Kræfter at regjere og byde over, som neppe kunne udbringe det Fornødne til deres egen Subsistence, hvilket man saa tilforn da intet Skolevæsen og Underviisning var, endmindre de påhvarende Tienster, Offer og tidobbelte Skatter og Afgifter.

$\frac{3}{10}$ 39 kom Præstens Søn P. Gaitnen hertil Fjelsted fra Hh, hvor han er i Gartnerlære. Han er et pent ung Menneske, smal og høj, har et smalt Ansigt, med smukke Træk. Altsaa det Udvortes meget godt. Han anlagte Ovalen til Blomsterne i Haven, hvilken han dog ikke kunde beskrive uden paa fri Haand, eller efter Øiemaal, hvorfor jeg beskrev ham den, efter de matnm. Grs. Saavidt jeg kan forstaae har bemeldte Søn nok Talent, men der er kun det Medfødte, udviklet er det ikke. Ogsaa lader han flink, at Tænkemaade, og meget mere reel end Broderen. -

- $\frac{9}{10}$ 39 -

Et lille Bidrag til Bondens Characteristik.

At Bønderne endnu i mange Egne ikke have andre Interesser end materielle, Penge, Stads og god Måd, ikke røbe synderlig Sands for Sandhed og Ret, eller have andre Motiver til deres Gjerninger, end Egennytten, der endog er dem saa stor og nær, og de ikke kunne see Andet end den Samme, det saa man forleden i et vist Sogn, da der ifølge Pl. af 22 Maii d. A. § 5, skulde ventileres om, hvorvidt det kunde taale at udrede til Skolel. hans hele reglementerede Løn, som sammesteds er ansat til 30 Tønd. Byg, og Off. og Accidentser til 13 Tønd. eller ikke; thi uagtet Sognet er ret af de meest velhavende og Faa kunde bedre taale denne Bebyrdelse, hvilket siden skal blive viist, saa erklærede dog Skolepatronen, hvis Pligt det var, at paasee at Skolel. skete sin Ret efter Anordn., i Forening med Forstanderne, ialt 5,6 Subjecter, som alle ere Bønder: at Sognet ikke kunde taale denne Forhøielse i sine Afgifter, skjøndt samme kun vilde beløbe 12 a 14 pr Tde. Hk.

Saalange Skolelærerembederne ikke ere saaledes aflagte, at unge Mænd med Talent og Kundskab ville aspirere til dem, eller indtræde paa Underviisningens tunge og tornede Vei, men disse Embeder skulde vedblive at være saa lidt ærede, kuerant og kar-rigt aflagte, at ikkun saadanne Subjecter, der enten ikke due til Andet, eller allerede ere faldne ud af en anden tidligere

Bane, ville modtage dem, da seer man nok hvad vort Skolevæsen har at betyde, eller hvorledes det egentlig er meent med Folkeoplysning. Thi om end Intelligentsen i Almuen kjendelig har forbedret sig siden det nye Skolevæsen emanerede, eller siden 10 Octob 1806, og Agerbruget og flere andre Virksomheder have modtaget et større indre Liv, og en forstandigere Tendents, saa udgaae dog alle Skolelærernes Bestræbelser for deres Kaldsgjæring mere af indre og moralske Forpligtelser, af Overbeviisning om, at det er Guddommens Villie, de fremme, end deraf, at skylde Staten noget for det, den har gjort for dem. Denne har mangfoldig forøget deres Pligter og Byrder, og tvertimod dens almindelige Fremgangsmaade ellers forringet deres Rettigheder. Man see Forordn. af 8 Maii 1829 Plac 14 Julii 1829, og alle de Skoleplaner, som ere appr. under reglement. Lønning.

Gjensvar paa et Nytaarsvers, som Du har havt Uleilighed med.

O, I som slumre i Lykkens Skjød,
Ede daglig Steg og Sukkerbrød
Og har Eders Salighed i en Gryde.
O Nyder med Lyst Eders gode Ede,
Men lader i Fred mig over de Lønler Græde
Som deres Gift over mine Timer Spyde